Ecologia – o şansă pentru mileniul trei

NATURA

Nr. 2 (300)

Februarie 2017

Publicaţie de ecologie, turism şi cultură

Director: Alecu Reniţă

Drumul nostru este luminat de Tricolor. Chişinău. Bulevardul Ştefan cel Mare şi Sfânt

Foto: A. R.

Alecu RENIȚĂ

300 DE TREPTE ÎN URCUŞ

Trăim împreună bucuria unei împliniri care iese spectaculos din tiparele obișnuitului. Ținem în mână numărul revistei NATURA pe care am caligrafiat cu drag – 300. E sufletul nostru deschis către oameni, e povestea frumoasă a unei familii mari, care crede în renașterea Basarabiei, în idealurile naționale și rămâne să îngrijească pământul natal și grădina casei părintești în timpuri de zguduiri sociale și de transformări dureroase. Dacă ne gândim că primul număr a apărut în anul 1990, în altă țară, care s-a prăbușit și care azi nu mai există, iar NATURA a prohodit cel mai odios imperiu și își continuă drumul spre inimile oamenilor, ne dăm seama că Dumnezeu ne măsoară nu după numărul de rachete, tancuri sau bombe nucleare, ci după iubirea pe care o împrăștiem în lume. Până la urmă, iată că o simplă foaie, dar una care aduce lumina, bunătatea și dragostea, se dovedește a fi mai puternică și mai longevivă chiar și decât un imperiu, care speria popoarele și care ajunsese spaima întregii planete. E o lecție pe care smintiții lumii, înveliți în zdrențele populismului mincinos, nu o pot înțelege și, de aceea, pun miza lor pe confruntări sângeroase, nu pe pace și iubire de oameni.

Trăim o bucurie aparte, scriind pentru un număr festiv, dar ne ținem departe de zgomotul deșert al laudelor umflate și ne ferim de aprecierile oficiale. Noi ne cunoaștem foarte bine prietenii adevărați, dar și dușmanii care uneltesc de ani de zile împotriva noastră, a valorilor naționale, ecologice și democratice pe care le promovăm consecvent și fără compromisuri. Avem tărie și imunitate la atacurile în haită. Ceea ce putem afirma cu certitudine astăzi, când avem în față un tezaur de 300 de numere, este că mai repede acceptăm ca dușmanii actuali să ne închidă revista, decât să-i schimbăm mesajul, direcția și programul. Oricum, nimic nu o să le reușească, fiindcă ura lor patologică față de neamul românesc și față de oamenii de bună credință din R. Moldova o să-i ducă la pierzanie și la sinucidere politică. Mai rău o să fie atunci, când Rogozin nu va mai plăti acești mercenari și ei vor alerga la București să demonstreze că toată viața lor au luptat pentru unire. Izolați în țarcul zoologic pe care singuri și l-au ridicat în jur, sfârșitul lor va fi jalnic, căci ei se vor sfâșia între ei cu o cruzime de fiară încolțită. Dar, să-i lăsăm în judecata Domnului...

Familia mare despre care vorbim permanent și cu legitimă mândrie este reprezentată de prietenii revistei NATURA. Cine sunt cititorii noștri și ce fibră ascunsă ne leagă atât de strâns încât mergem împreună de peste un sfert de veac? Cu certitudine, ei sunt oameni frumoși la suflet, care în timpuri pustiitoare nu se frâng sub vijelii străine, ci își îngrijesc cu demnitate baștina, își iubesc casa părintească, natura, limba română și istoria noastră zbuciumată. Ei fac parte din acea nevăzută, dar miraculoasă rădăcină de foc pe care se sprijină Basarabia profundă și o alimentează cu sevele tari ale iubirii de țară și ale rezistenței. Ei sunt cei care apără identitatea și onoarea acestui popor înșelat și părăsit de mai marii zilei. Ei au grijă ca în localitățile lor uitate să aducă speranța și încrederea în sufletele răvășite și în casele înghețate ale consângenilor. Suntem convinși că din asemenea familii se nasc oamenii de mâine, care vor fi total diferiți de lăcustele, hârburile, mancurții și mercenarii de astăzi care ocupă președinția și alte instituții de stat, că ei își vor asuma întreaga răspundere pentru a scoate Moldova din mlaștina minciunilor dodoniste și pentru a o readuce Acasă, la sânul poporului din care a fost smulsă cu forța de tancurile sovietice. Mai adăugăm, că pentru echipa redacțională este foarte important că din decembrie 2016, a făcut o legătură modernă cu întreaga Țară, dar și cu sutele de mii de moldoveni aflați la muncă sau la studii peste hotarele R. Moldova, oferindu-le tuturor compatrioților posibilitatea să se aboneze online la NATURA (www.natura.md) și să primească varianta PDF în orice țară de pe glob. Nouă ne este dor de părinții și frații noștri din diaspora și suntem convinși că și lor, la fel, le este dor de Moldova natală. Astfel, le oferim tuturor o fărâmă din baștina lor, adusă cu multă dragoste, pe diferite meridiane, în fiecare lună, de NATURA.

Un cuvânt de aleasă prețuire și recunoștință aduc minunatei echipe NATURA și pentru fiecare colaborator aparte care de-a lungul anilor a contribuit prin partea sa de suflet la încurajarea cititorilor, îndemnându-i la fapte frumoase. Recunosc, cu mândrie, că fără dragostea lor față de oameni și natură, față de limba română și față de istoria noastră dramatică, nu ne-am fi putut lua zborul, lună de lună, timp de peste un sfert de veac, spre inimile și casele Domniilor Voastre.

Afară ninge, sau timpul ne fulguiește anii și răsfoiește amintirile a 300 de numere?

Vă iubim și vă îmbrățișăm cu drag, echipa revistei naționale „NATURA", 1990-2017

Soroca, o lecție de istorie în gerul iernii

Cetatea văzută de pe Nistru

„Soroca, cuibul vulturilor neamului meu”
Nicolae Iorga

Dacă o să ajung vreodată să mă bucur de nepoți, am de pe acum câteva istorii pe care să le povestesc celor mici, să le arăt cât de grozavă le-a fost bunica în tinerețe. Am o listă nici prea-prea, nici foarte-foarte – câteva pățanii de care îmi tot place să-mi aduc aminte. Dar nici una n-o egalează pe aia cu plecatul într-o doară la Soroca pe un ger de -20C.

Silvia URSUL
Foto: A.R.

Moldova zăcea pierdută în sărbători. Ai mei, dați pe stilul nou, au terminat-o cu toate sărbătorile și s-au apucat de lucru. Tocmai a început să bată crivățul pe atunci, aducând degerături celor care uitau să se îmbrace bine. O invitație de la prieteni de a merge la Soroca n-a rămas ignorată: pe dată ne-am strâns două moldovence, o siriancă, o poloneză, un olandez și un francez. Cineva a sărit cu ideea „*Hai să mergem la Soroca!*” și ideea a fost adoptată de toți. Entuziasmul sună la fel în orice limbă, drept pentru care ne-am pornit frumos cu microbuzul de rută, un hârb în care intra vântul rece și sticlos. Unul din noi își pierduse mănușile, altul și-a luat pantofi în loc de bocanci, al treilea credea că-i va fi bine cu un tricou și o bluză. După 3 ore de mers în frigiderul ambulant, am ajuns la Soroca înghețați la pachet. În oraș – țipenie de om. O răscruce de străzi unde vântul își făcea de cap și te lua pe sus pe faleză. Abia atunci, în pustietatea albă și viscolită, mi-am adus aminte că o bună parte sărbătoresc în ziua asta Ajunul Crăciunului pe stil vechi. Era 6 ianuarie 2017. Numai noi, oastea lui Papuc-Hogea Hogegarul, umblam prin Soroca căutând Cetatea și alte comori ascunse prin această urbe veche.

Cele -16 grade C se simțeau ca -20 C. Nistrul era înghețat, sloiuri veneau și veneau la vale. Pe faleză nu se putea vorbi – vântul venea cu toată furia în față și amenința să ne mature înapoi până la Chișinău. Cetatea îi ținea piept, simplă și împăcată cu toate, așa cum este de cel puțin 550 ani încoace. S-a ținut dârză în fața crivățului, inundațiilor, incendiilor și hoardelor poloneze. Înălțată de domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt în ultimul sfert al secolului al XV-lea, cetatea era de fapt o întăritură de lemn și pământ făcută în scopuri militare, din trunchiuri de copaci așezate orizontal sau din pari groși înfipți în pământ. Era cunoscută pe atunci sub termenul de „palancă” sau „posadă”, ultimul cuvânt arătând și importanța construcției ca loc întărit care servea și ca punct de vamă în regiune. Așezarea era condusă de pârcălabi sau mari căpitani, dar abia odată cu instalarea pârcălabului Coste Posadnic, numele „Soroca” începe să apară în documentația Țării Moldovei.

Probabil din cauza unor incendii, sau din cauza amenințărilor constante venite dinspre uriașa stepă sălbatică a Ucrainei, domnitorul Petru Rareș, unul din fiii lui Ștefan cel Mare, și-a suflecat mânecile în căutare de meșteri care să-i renoveze cetatea. Așa se face că pe la 1543 materialul de construcție al cetății Soroca devine piatra, așezată solid conform rigurozității castelelor ridicate în Europa Apuseană. Meșterii aduși de la Bistrița de către Petru Rareș cunoșteau, se pare, secretele zidăriilor ridicate cu scop de apărare, astfel încât Cetatea de la Soroca a prins a semăna cu castelele din vestul Europei (Del Monte din Italia, Restormel și Queenborough din Anglia) printr-o serie de „dotări” ale vremii deloc de neglijat: sistem de apărare concentric, turnuri rotunde (și nu pătrate), intrări și porți întărite (elemente cunoscute ca fiind vulnerabile de obicei în caz de asediu).

Privind spre Nistru și spre amarul de întindere de dincolo de acest fluviu, cetatea și-a luat în serios rolul de apărătoare a frontierei. De altfel, ea făcea parte dintr-un sistem de securitate extins de-a lungul Nistrului, marcat de cetăți-bastioane precum Hotin, Tighina și Cetatea Albă. Aceste cetăți, mereu fortificate și mereu îngrijite, aprovizionate cu oameni și cu resurse de luptă, formau cordonul de apărare al statului feudal Țara Moldovei. Aici s-au dus lupte, s-a stat de strajă, s-a patrulat, apărând Europa creștină de amenințările venite dinspre stepa barbară.

Cetatea Soroca păzea cursul de mijloc al fluviului Nistru, iar importanța sa pentru strategii vremii apare din când în când în arhiva istoriei ca un important fir roșu. Bunăoară, în 1512, domnitorul Bogdan al III-lea (unicul fiu legitim al lui Ștefan cel Mare), numește Cetatea Soroca „*castrum nostrum Sorocianum... contra paganos tutelam habet*” – adică „castelul nostru de Soroca, care ne apără de păgâni”.

La 505 ani distanță, în acea zi de 6 ianuarie, Castrul stătea înghețat, cu porțile ferecate în fața turiștilor nimeriți de Crăciunul pe vechi. Priveam înghețați unul la altul și nu ne venea să credem cât de proști suntem de am pornit-o așa la drum în zi de sărbătoare și zi liberă la nivel național. Nistrul trecea pe lângă noi cu sloiurile sale de gheață indiferente, crivățul se înfigea în oasele noastre și se răsucea întocmai ca un cuțit. Cetatea Sorocii stătea înfiptă în pământ, solidă și aproape perfect conservată, restaurată între 2013-2015 în cadrul Proiectului transfrontalier „Bijuterii Medievale”, realizat de Programul operațional comun România – Ucraina – Republica Moldova 2007 – 2013, finanțat de Uniunea Europeană. Deasupra intrării, capul de bour moldovenesc privea impasibil peste adunătura de oaspeți rebegiți care scrutau orizontul în speranța unei mari minuni.

După câteva telefoane și rugăminți, a apărut în fața cetății un temerar care a decis să înfrunte frigul de dragul unor turiști căzuți din Lună. Ne-a descuiat porțile, ne-a descusut pe fiecare parte de unde suntem, ne-a cântărit cu ochii săi ageri din spatele ochelarilor și a început să reverse peste noi toate lucrurile adunate de când e Soroca pe lume. În cea mai perfectă engleză. Într-un stil istoric foarte bine documentat. Noi, de zgribuliți ce eram, am înghețat de-a dreptul: de unde s-a luat acest om minunat în târgul Sorocii care vorbește engleza ca la Oxford și franceza ca la Sorbona? Și știe atât de multe?

Nici n-aveam habar că vorbim cu străjerul Cetății Soroca, cu cel mai bun istoric al Sorocii și al Moldovei. Fără să știm, în gerul acela cumplit noi îl ascultam pe omul al cărui nume a fost inclus în ediția specială a Centrului de Biografii Internaționale din Cambridge „1000 de mari intelectuali”, Nicolae Bulat. Acest om versat, cult, inteligent și comunicativ a lăsat tot deoparte pentru a povesti unei cete de zăpăciți istoria Cetății, istoria orașului, a oamenilor care s-au perindat pe aici. A desprins din istoria națiunii fiecăruia dintre noi file de poveste și nume mari care s-au intersectat cu soarta cetății, a găsit strunele acelea invizibile care fac sufletele să vibreze, indiferent din ce neam coboară și ce hram poartă. Am rămas uluiți, în cetatea bătută de vânturi, de cultura generală vastă și de dragostea de oameni a acestui ghid carismatic și sangvinic.

Alungați de frig, foame și de dorul confortului de acasă, am lăsat în urma noastră orașul nins și înghețat. Am lăsat lebedele albe de pe Nistru, străduțele înguste și întortocheate, peisajul pitoresc și Cetatea Sorocii în cele mai bune mâini.

Soroca, șirul motivelor pentru care te invidiez s-a mai lungit un pic…

Vederi ale Nistrului de pe crenelurile Cetății

Soroca. Lumânarea Recunoștinței

Vedere panoramică a orașului Soroca

Nistrul riscă să ajungă un canal înnămolit

Cascadele în lanț planificate în Ucraina vor lăsa R. Moldova fără apă

Nistrul ar putea rămâne în totalitate fără apă. Dezastrul este mai aproape decât ne imaginăm, din cauza planificatei construcții a şase hidrocentrale în amonte pe Nistru, mai sus de Novodnestrovsk, Ucraina. Guvernul ucrainean a luat o asemenea decizie la mijlocul anului 2016, iar pentru realizare şi-a luat un termen de zece ani.

Lilia CURCHI

Foto: A.R.

Lipsă de dialog între vecini

Vestea unei cascade de șase hidrocentrale care vor prelua apa Nistrului pentru a o transforma în energie electrică a căzut ca un șoc asupra întregii societăți civile și a autorităților din R. Moldova. Deși atât Ucraina, cât și R. Moldova sunt semnatare ale mai multor convenții și acorduri care vizează responsabilitate comună și angajamente de protecție a mediului și a apelor transfrontaliere, statul ucrainean a sfidat toate principiile de drept internațional.

Oricine a văzut măcar o singură dată firul de apă al Nistrului la intrarea în R. Moldova, știe că impactul unei singure hidrocentrale la Novodnestrovsk este dezastruos. Cercetările arată că barajul Novodnestrovsk, construit în 1980, a schimbat radical situația Nistrului. În aproape patru decenii fluviul și-a micșorat catastrofal debitul. Anul 2016 este cel mai proaspăt exemplu de alarmă asupra nivelului apei în Nistru, când practic, zilnic, pe perioada caldă a anului eram atenționați că riscăm a rămâne fără apa de băut. Mai mult, biodiversitatea și ihtiofauna fluviului au de suferit continuu. Regimul de exploatare a hidrocentralei de la Novodnestrovsk a redus debitul de apă în perioada de reproducere a peștilor (aprilie-iunie) cu 45-200 m3/s, iar oscilațiile diurne (până la 1,5 m) a nivelului apei au stopat practic reproducerea acestora. S-a accelerat procesul de colmatare și distrugere a locurilor de depunere a icrelor și îngrășare a peștelui. Artificial se produc fluctuații de temperatură ale apei - primăvara–vara este mai rece comparativ cu temperatura naturală cu 5-8 °C, iarnă temperatura apei este cu 5-6 °C mai ridicată. Aceasta influențează negativ procesele de reproducere și creștere a peștelui. Mai mult, în ultimii 15 ani Nistrul a fost invadat de vegetație acvatică - primul semnal de înnămolire.

Să ne imaginăm acum, ce se va întâmpla când vor mai fi alte șase hidrocentrale, în amonte de Novodnestrovsk. Alecu Reniță, președintele Mișcării Ecologiste din Moldova a menționat recent, pentru postul de radio Europa Liberă, că „orice construcție pe fluviul Nistru ar trebui să îngrijoreze deopotrivă și Republica Moldova, și Ucraina. În bazinul hidrografic al Nistrului locuiesc peste opt milioane de oameni. Toți beneficiază de apa Nistrului. Așa că mai ales pentru cetățenii moldoveni și ucraineni, dar și pentru autorități trebuie să fie clar că din Carpați, de unde izvorăște și până la vărsare, la Cetatea Albă, Nistrul este o fântână orizontală care asigură neîntrerupt peste opt milioane de suflete cu apă potabilă".

Naslavcea. Intrarea Nistrului în Moldova

Potrivit lui Valeriu Cazac, șeful direcției Hidrologie din cadrul Serviciului Hidrometeorologic de Stat, existența celor șase hidrocentrale va însemna acumularea în cantități enorme și manipularea în circuit închis a apei Nistrului. Astfel, lipsit de apă pe teritoriul R. Moldova, fluviului nu-i este lăsată nici o șansă la viață, riscând să ajungă un canal înnămolit.

În momentul când veți citi acest material, cel mai probabil vor fi deja cunoscute rezultatele întâlnirii prim-miniștrilor din R. Moldova și Ucraina, Pavel Filip și Volodymyr Groisman, stabilită pentru data de 13 februarie 2017, cu scopul de a discuta chestiunea celor șase hidrocentrale. Pavel Filip a anunțat că problema-cheie care va fi abordată în cadrul vizitei va fi intenția Ucrainei de a instala câteva turbine electrice hidraulice pe râul Nistru. „Nu este vorba doar despre nodul hidraulic de la Novodnestrovsk, dar și mai sus pe râul Nistru se intenționează de a fi instalate niște turbine și sigur că acest lucru afectează direct și Republica Moldova", a spus șeful cabinetului de miniștri. Potrivit lui, una dintre cele mai mari probleme este că din cauza centralelor hidraulice este afectat întregul ecosistem al râului. De asemenea, premierul a anunțat că referitor la acest subiect va solicita și suportul Comisiei Europene, care ar putea să ajute Republica Moldova să facă o analiză profundă a acestei probleme.

Oficial, la 13 iulie 2016, guvernul ucrainean a adoptat un program național de dezvoltare privind hidrocentralele, iar recent a anunțat un tender pentru realizarea unui studiu de fezabilitate privind construcția a șase hidrocentrale noi, în amonte de Novodnestrovsk, în special în regiunile Ivano-Francovsk, Ternopol și Cernăuți. Deși a trecut mai bine de jumătate de an de la aprobarea programului, deși conform acordurilor internaționale orice activitate cu impact transfrontalier trebuie consultată și evaluată din punct de vedere ecologic, Ucraina nici măcar nu a informat R. Moldova asupra planurilor sale. În data de 12 ianuarie 2017, ministrul Mediului, Valeriu Munteanu, se adresează printr-o scrisoare omologului ucrainean, menționând că despre intențiile ucrainenilor a aflat din presă.

Nistrul la Otaci (Moldova) şi Movilău (Ucraina)

„În ultimele decenii starea ecologică a fluviului Nistru s-a înrăutățit considerabil. Impactul construcției acestor cascade, va fi unul dezastruos. Ca urmare, calitatea apei va fi deteriorată, vor continua să dispară multe specii de pești, iar fluviul va fi înnămolit. În scrisoarea către omologul ucrainean am solicitat Ucrainei să se conformeze prevederilor Convenției privind impactul asupra mediului în context transfrontier (Convenția Espoo), semnată și ratificată de Moldova și Ucraina, și prevederilor Protocolului privind evaluarea strategică de mediu (Protocolul ESM). Astfel, Ucraina este obligată să efectueze consultări transfrontiere în vederea evaluării impactului asupra mediului a construcției cascadei (art. 3 din Convenția Espoo)", spune ministrul Mediului.

Vocea ecologiștilor nu este auzită

Scriam anterior în NATURA (a se vedea nr. februarie 2015) că Nistrul trăiește una din cele mai mari drame ale existenței sale. De fapt, de la 90 încoace, revista NATURA, Mișcarea Ecologistă din Moldova, a semnalat în permanență problemele fluviului, de la izvor la vărsare – defrișarea pădurilor în Carpați, desecarea bălților Nistrului, construcția de hidrocentrale, poluarea organică și chimică a Nistrului.

Cu o întârziere de două decenii, în noiembrie 2012, Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei au semnat un Acord pentru protecția în comun a fluviului Nistru. Dar, din păcate, documentul așa și nu a intrat în vigoare, nefiind ratificat de Rada de la Kiev. Alecu Reniță menționa în același interviu pentru Europa Liberă că Ucraina nu ratifică Acordul având interese foarte mari legate de pădurile din Carpați, acolo unde se produc acumulări în proporție de aproximativ 80% din toată apa Nistrului. „Dacă sunt distruse pădurile, atunci volumul de apă scade catastrofal și, până la urmă, cu nimic nu ne alegem. Este o problemă majoră și ea trebuie să intre pe agenda Parlamentului de la Kiev și să ratifice cât mai urgent acordul". Altfel, o serie de probleme ale Nistrului rămân nesoluționate.

Ani la rând vocea ecologiștilor nu a fost auzită de autorități, nici în Ucraina, nici, parțial, în R. Moldova. În tot acest timp, ecologiștii din mediul neguvernamental au bătut alarma, solicitând un dialog deschis al actorilor cheie și soluții concrete de care depinde soarta Nistrului.

Interese diferite asupra Nistrului

Cu o lungime de 670 km pe teritoriul R. Moldova, Nistrul este pentru noi cea mai importantă arteră acvatică a țării. Fluviul reprezintă, în proporție de 80%, o sursă de apă pentru populație, dar și pentru necesitățile economiei naționale. Orașele Chișinău, Bălți, Soroca și Rezina se alimentează în exclusivitate din Nistru. Din cauza secetelor hidrologice și al nivelului mic al apei locuitorii din capitală și celelalte urbe tot mai des stau sub amenințarea de a rămâne fără apă în robinete pe perioade nedeterminate. Fluviul Nistru, după importanța sa, este considerat bazin piscicol de categorie superioară în care se păstrează ihtiogenofondul principal al speciilor de pești valoroși ai țării.

Pentru Ucraina, Nistrul reprezintă sursă de energie, valorificată în interesul de a reduce, pe termen lung, dependența de resursele energetice din Federația Rusă. Apa Nistrului produce energie electrică în volum de 4 milioane de kw/h pe zi. Activitatea Complexul hidroenergetic de la Novodnestrovsk asigură actualmente economisirea zilnică a 10 000 tone de cărbune, care altfel ar fi fost importat din Rusia. Mai mult, până în 2030 Ucraina intenționează să construiască alte 6 hidrocentrale în amonte, pe Nistru, în regiunile Ternopol, Ivano-Frankovsk și Cernăuți. Potrivit datelor oficiale, investiția totală în proiectele hidroenergetice se va ridica la 120 miliarde de grivne.

Planurile statului vecin se vor răsfrânge catastrofal asupra stării ecologice a Nistrului. Ucraina are interese economice uriașe din exploatarea Nistrului, fără a ține cont de faptul că ne lipsește de sursa principală de apă.

Moldova şi Ucraina – o strategie comună pentru administrarea BH al Nistrului

Cel puțin, de un sfert de veac, Mișcarea Ecologistă din Moldova, promovează consecvent ideea unei Strategii comune de administrare a întregului bazin hidrografic al Nistrului, adică cele peste 72 de mii de km pătrați ce se află în gestiunea Ucrainei și Moldovei. Când e vorba de apa potabilă zilnică a 8 milioane de oameni, când e vorba de sute de mii de hectare de terenuri agricole care rodesc datorită apelor nistrene, când e vorba de sute și mii de specii de floră și faună care păstrează vie biodiversitatea pe o suprafață uriașă, evident că nici un stat nu are dreptul la egoisme locale sau naționale. Așa cum se menționează în mai multe documente și materiale elaborate de Mișcarea Ecologistă din Moldova, **singura variantă rezonabilă și viabilă este de a administra în comun, ambele state, întregul bazin hidrografic, prioritare rămânând menținerea vie a debitului natural, a calității resurselor acvatice și a rolului primordial al Nistrului de furnizor de apă potabilă pentru cele 8 milioane de oameni din Ucraina și Moldova.** Această Strategie comună ar fi o garanție pentru securitatea ecologică a ambelor state și ar trebui să facă parte din politica oficială a Kievului și Chișinăului, fără să permită unor ministere, departamente sau grupuri de interese să degradeze sau chiar să distrugă un fluviu care menține echilibrul ecologic și păstrează viața, în ansamblul ei, în toată Moldova și în regiunile din Ucraina apuseană, până în cea de sud, în regiunea Odessa. Să fim foarte responsabili, când e vorba de fluviul vieții noastre!

Satul Cosăuți, Moldova, văzut din Yampol, Ucraina

Bună dimineața!

Mai mult decât o revistă

Lilia CURCHI

În fiecare număr câte o fărâmă din sufletul echipei redacționale se strecoară printre rânduri și se îndreaptă către inimile miilor de cititori. Dar locul nu rămâne dezgolit, căci se umple de emoția și bucuria care vin de la cititori. De-a lungul anilor, revista NATURA a fost răsplătită cu multă dragoste din partea publicului. Iar dragostei i se răspunde cu dragoste. Recunoștinței cu recunoștință.

Nu cunosc dacă mai sunt publicații adunate în colecții în casele moldovenilor. Despre NATURA știu cu siguranță că se găsește filă cu filă, număr cu număr, în familiile mai multor zeci de cititori fideli. În colecții strânse pe parcursul a 5, 10 sau chiar 20 de ani și păstrate cu multă grijă și dragoste. Parcă ar fi vorba de o ladă de zestre, care se transmite din generație în generație. În 27 de ani de apariție, revista NATURA a devenit prieten fidel, sprijin, alinare, sursă de inspirație și de încurajare, formator de conștiință ecologică și civică. Cei care au adunat colecția NATURA, așa cum ne mărturisesc în scrisorile expediate la redacție, dețin o adevărată comoară.

Trebuie să recunoaștem că nu a fost deloc ușor să ne menținem pe piața presei din R. Moldova fără sponsori, fără fel de fel de „subvenții înrobitoare" de pe la diferite partide. Ani la rând NATURA are cel mai accesibil preț de abonare și a reușit să intre neîntrerupt în mii de case pentru că dvs., cititorii, sunteți cei care ne dați putere să supraviețuim în vremuri de nepăsare și concurență neloială. Vă suntem recunoscători că an de an, din puținul pe care-l aveți, prin abonamentul pe care-l perfectați, investiți în publicația dvs. de suflet, asigurându-ne nouă independența față de regimul oligarhic și cenzura partidelor.

Pentru a scoate de sub tipar 300 de numere, echipa redacției a intrat în sute de sate basarabene, a discutat cu mii de oameni vrednici ai acestui neam, a ascultat bucuriile și durerile fiilor și fiicelor neamului, a imortalizat în sute de mii de feluri cele mai frumoase locuri ale Țării. De-a lungul anilor o serie de personalități din R. Moldova și România, au menținut rubrici antologice sau au acordat interviuri pentru NATURA.

De peste un sfert din populația activă a R.Moldova a fost izgonită „benevol" de la baștină și argățește pe meleaguri străine. Pentru frații și surorile noastre, care muncesc peste hotare, dorim să le ducem aroma pâinei de acasă, a busuiocului de la grindă, și le oferim NATURA în variantă electronică, cu abonarea online pe pagina www.natura.md. Vă îndemn pe toți cei plecați departe de casă: luați lunar, ca pe o anafură, câte o fărâmă din baștina voastră, din Moldova prin revista NATURA, pe care o puteți primi online oriunde ați fi.

E ușor de învins, de îngenuncheat poporul care nu-și cunoaște rădăcinile. Armata de iubitori ai neamului, naturii, patriei, istoriei, crescută de NATURA, nu poate fi învinsă. Pentru că NATURA e mai mult decât o revistă, este o stare de spirit pe care o trăiesc adevărații patrioți ai Basarabiei și din care se inspiră generații după generații.

DE CE AU PĂSĂRILE NEVOIE DE ZONE UMEDE?

Comunitatea internațională sărbătorește în fiecare an, la data de 02 februarie, Ziua Internațională a Zonelor Umede – un eveniment menit să amintească tuturor rolul zonelor umede în menținerea sănătății mediului înconjurător.

Silvia URSUL

Lebădă pe Nistru. Foto: Dinu Rusu

O zonă umedă reprezintă un teritoriu, complet sau parțial inundat, unde apa este principalul factor care controlează mediul natural, viața animală și vegetală. Ele au o distribuție globală, fiind prezente de la tundră la tropice. Se estimează că ar exista în lume minim 780 milioane de hectare de zone umede (lacuri, turbării, terenuri mlăștinoase, câmpii inundate, păduri de mangrove și recife de corali).

Zonele umede oferă o varietate mare de habitate și resurse de hrană pentru a asigura traiul și reproducerea păsărilor. Din acest motiv, multe și diverse specii de păsări pot fi văzute aproape pe tot parcursul unui an în preajma suprafețelor acvatice: rațe, gâște, lebede, corcodei, pelicani, cormorani, cresteți, egrete, stârci, lopătari, ploieri, fugaci, fluierari, nisipari, piciorongi, chire, pescăruși….

Păsările de apă folosesc o serie de habitate umede pentru aprovizionare cu o varietate mare de alimente. Acest lucru contribuie la satisfacerea nevoilor dietetice specifice pentru diferite specii de păsări de apă, întrucât multe dintre ele se hrănesc cu pește, altele cu plante, iar altele cu organisme nevertebrate. Printre cele care mănâncă pești (de obicei sunt păsări de talie mare) se numără pelicanii, cormoranii, stârcii, egretele și corcodeii. Zonele umede cu apă adâncă atrag rațele scufundătoare, cum ar fi rața roșie (*Aythya nyroca*), rața cu ciuf (*Netta rufina*), rața cu cap castaniu (*Aythya ferina*) sau rața moțată (*Aythya fuligula*). Aceste păsări se hrănesc cu plante acvatice și animale, în special crustacee de apă dulce. Stuful și papura din preajma bazinelor acvatice oferă un habitat cât se poate de potrivit pentru cresteți, lișițe (*Fulica atra*) și găinușe de baltă (*Gallinula chloropus*). Zonele mlăștinoase și cu apă puțin adâncă reprezintă locuri de hrănire bogate pentru păsările care se hrănesc cu nevertebrate, cum ar fi lopătarii, țigănușii, scoicarii, ploierii, fugacii sau fluierarii (păsări la care de obicei ornitologii le spun „limicole").

Pe timpul primăverii precipitațiile masive pot determina extinderea bălților și mlaștinilor, inundarea luncilor râurilor sau ruperea digurilor. Acest lucru, deși este neplăcut pentru oameni, atrage o sumedenie de păsări de apă. Primăvara și vara inundațiile stimulează un nivel ridicat de productivitate în aceste zone umede temporar, determinând o creștere explozivă a crustaceelor, moluștelor, plantelor acvatice, insectelor, peștilor și broaștelor – un meniu foarte variat și deosebit de delicios pentru păsările de apă. Această abundență de hrană oferă condiții ideale pentru cuibărire, „convingând" păsările că aici e locul perfect pentru a-și crește urmașii. Mărimea, timpul și durata inundațiilor și rata de scădere a nivelului apei într-o zonă umedă sunt factori importanți - fie individual, fie în combinație - care influențează succesul și amploarea reproducerii păsărilor.

Multe păsări folosesc zonele umede în perioada marilor migrații: de primăvară și toamnă. Majoritatea folosesc o cale/rută de migrație parcursă de generații întregi de predecesori. Majoritatea păsărilor din vestul Europei migrează către Africa urmărind linia continentului și trec prin strâmtoarea Gibraltar, evidențiind astfel ruta de migrație est-atlantică. La celălalt capăt al Europei, în est, majoritatea păsărilor migrează spre Asia pe culoarul Munților Ural și Caucaz, iar cele care vor să ajungă în Orientul Apropiat sau Africa de Est trec prin Delta Dunării și strâmtoarea Bosfor. Zonele umede dispuse pe traseele de migrație reprezintă locuri esențiale pentru supraviețuirea speciilor migratoare. Cocorii sau gâștele sălbatice, spre exemplu, au nevoie de arii umede în îndelungatele lor migrații sau atunci când trebuie să-și petreacă iernile aspre într-un bazin acvatic capabil să le ofere surse de hrană.

Păsările de apă, de-a lungul migrațiilor lor sezoniere, pot traversa frontierele; prin urmare, trebuie să existe politici internaționale comune destinate conservării zonelor umede, a florei și a faunei lor. În acest sens, există Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, îndeosebi pentru păsările acvatice, cunoscută sub numele de „Convenția RAMSAR", adoptată la 2 februarie 1971. Republica Moldova a aderat la această convenție în 1999, desemnând 3 zone umede de importanță internațională (Nistrul de Sus Otaci-Holoșnița, Nistrul Inferior Copanca-Talmaza și Lacurile Prutului de Jos Manta și Beleu). Aceste zone sunt de o frumusețe deosebită, adunând anual specii de păsări spectaculoase a căror vizită poate fi de neuitat pentru toți iubitorii de natură!

Un nou proiect pentru dezvoltarea turismului verde în Moldova

În Moldova sunt zone bogate în resurse naturale atractive pentru vizitatori și turiști, cunoscute ca și destinații eco-turistice reprezentative. Totodată, constatăm o slabă valorificare a resurselor biodiversității pentru obținerea unor beneficii locale, care ar diversifica agricultura și economia locală. Or, turismul ecologic și rural este perceput drept o bună alternativă de dezvoltare durabilă locală. Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova își propune *sporirea coeziunii dintre actorii comunităților locale și combinarea efectelor pozitive ale 2 proiecte* (finanțate din Asistența Poloneză și GEF SGP) în realizarea măsurilor comune în zone *eco-turistice recunoscute, conectate la trasee eco-turistice naționale.* Scopul proiectului este sporirea și îmbunătățirea capacităților comunităților locale pentru păstrarea și valorificarea durabilă a patrimoniului natural în destinațiile turistice majore din Moldova. Acesta se va realiza prin atingerea unor măsuri capabile să stimuleze turismul verde în destinațiile din Moldova și anume:

- Angajarea comunităților locale în procese participative pentru a implementa acțiuni de valorificare non-degradantă a mediului;

- Creșterea și consolidarea capacității societății civile de a spori bunăstarea în comunitățile locale din activități non-agricole bazate pe resursele locale;

- Promovarea și consolidarea parteneriatelor dintre părțile interesate locale pentru un turism durabil în destinațiile majore din Moldova.

În cadrul proiectului vor participa și vor fi implicați reprezentanți din mai multe grupuri țintă:

- Populația din 3 destinații eco-turistice (cca. 33 mii oameni),
- Autoritățile publice locale din 3 destinații eco-turistice (cca 15),
- ONG-uri locale și naționale din 3 destinații eco-turistice (cca 15),
- Vizitatorii și turiștii din 3 destinații eco-turistice (cca 50 mii persoane),
- Antreprenori, gazdele și gestionarii resurselor naturale și culturale, inclusiv femei și tineri.

Activitățile proiectului vor ținti obținerea mai multor rezultate importante pentru turismul verde, inclusiv:

- Organizarea și facilitarea ședințelor regionale pentru promovarea și consolidarea parteneriatelor dintre părțile interesate și potențialii beneficiari de granturi ai GEF SGP;
- Un flux informațional îmbunătățit privind bunele practici în baza studiului analitic relevant stării mediului în destinații eco-turistice majore din Moldova;
- Elaborarea și facilitarea unei serii de workshop-uri pentru potențialii beneficiari de grant ai GEF SGP, inclusiv tematici despre componentele mediului înconjurător, interacțiunea acestora, managementul ciclului de proiect, turismul verde, procurări transparente și managementul financiar eficient al proiectelor, inițiativele strategice ale SGP și dezvoltarea durabilă;
- Elaborarea și promovarea proiectelor de valorificare a resurselor locale prin turism verde și consolidarea de parteneriate sinergice dezvoltate între parteneri;
- Sporirea vizibilității rezultatelor proiectelor prin dezvoltarea Centrelor de informare a turiștilor la destinație;
- Creșterea gradului de conștientizare și informare a populației prin elaborarea și promovarea ghidurilor de turism în destinații verzi, etc.

Astfel vor fi ținute 12 ateliere în 3 destinații eco-turistice din Moldova pentru cca. 60 cursanți instruiți privind problemele valorificării resurselor mediului prin turism. Totodată se vor dezvolta capacități de implementare a deciziilor participative în managementul peisajelor, încurajarea managementului colectiv și utilizării durabile a resurselor naturale comune, iar în 3 arii naturale se vor promova 3 proiecte asistate și promovate de experți experimentați, inclusiv marcarea unor trasee eco-turistice.

Proiectul e relevant pentru mai multe domenii prioritare ale GEF și reflectă necesitățile Strategiei Programului de Țară al SGP al GEF. Proiectul scoate în evidență necesitățile comunităților din zone turistice cu arii protejate, și țintește *conservarea peisajului terestru precum și promovarea agroecologiei inovative* din punct de vedere a climei.

Viorel MIRON, președintele Asociației de Dezvoltare a Turismului în Moldova

Crucea artistului

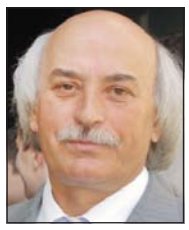

Aurelian SILVESTRU

Privită de departe, viața unui artist (pictor, poet, actor etc.) pare magnifică. În realitate, succesul se obține prin strădanii care nu se văd. Crucea artistului, de obicei, e foarte grea și nu oricine o poate purta cu demnitate.

Dumnezeu e generos cu noi, dar atunci când dăruie talent, ar vrea să fie sigur că alesul n-o să-l dezamăgească. Poate de asta, prin diverse „încercări", îi testează probitatea. Aceste încercări devin adeseori obstacole pe care nu oricine e în stare să le depășească: unii se frâng, devin alcoolici, renunță benevol la luptă ori se plafonează.

Printre cele mai frecvente încercări de acest fel se numără și *sărăcia*. Cine trece prin ea fără să-și altereze sufletul are toate șansele să rămână Om chiar și în slavă.

Evident, istoria cunoaște destule personalități care, deși au trăit în lux și bogăție, nu s-au irosit în van, ci au muncit cu dăruire și au creat adevărate capodopere, pentru că nu bogăția pune piedici creativității, ci mizeria interioară, inactivitatea!

Cândva, am cunoscut un virtuoz al viorii despre care până și colegii lui de breaslă credeau că va deveni o celebritate. Urma doar să muncească, să nu lase arcușul din mână, să uite de nunțile și cumătriile la care se ducea frecvent ca să câștige bani. El însă voia să scape mai întâi de sărăcie.

– Am să-mi fac o casă mare, visa cu ochii deschiși. Am s-o mobilez, am să-mi cumpăr o vioară Stradivarius și abia atunci am să mă dedic în întregime muzicii…

Visul lui era frumos, nici vorbă. Ba chiar destinul l-a ajutat să și-l realizeze. Parțial, desigur, pentru că, în goana sa febrilă după bani, a uitat de muzică, de Stradivarius, de creație. A uitat în genere că Dumnezeu l-a înzestrat cu har și că era dator să facă ceva util pentru întreaga națiune.

Talentul este nu doar un mare dar, ci și o mare datorie! Cine uită asta este judecat cu toată asprimea în clipa când ajunge în fața Ultimului Tribunal…

Se spune că un tânăr foarte înzestrat, în loc să cânte Adevărul și Dreptatea, cum îi fusese hărăzit, s-a oploșit la curtea unui suveran și toată viața și-a elogiat stăpânul.

În ziua când destinul i s-a încheiat și trebuia să treacă prin „vama" dintre cele două lumi, a prins rând, alături de ceilalți artiști, acolo unde „taxa" de trecere i s-a părut mai convenabilă, dar paznicul de la poarta raiului l-a oprit, spunându-i:

– Dumneata nu poți trece pe aici!

– De ce? s-a mirat el. Doar și eu sunt artist!

– Ba nu, i s-a răspuns. Adevărații artiști sunt oameni liberi, iar dumneata nu ești decât o slugă!

Într-o altă legendă arhicunoscută se povestește că un om talentat s-a dus la Dumnezeu și l-a rugat:

– Doamne, știu că fiecare trebuie să-și poarte cu demnitate crucea. Dar, de vreme ce mi-ai dat talent, dă-mi, Te rog, și o cruce mai ușoară, să am și eu o viață mai comodă!

– Bine, s-a învoit Cel de Sus. Dar mai întâi te-aș sfătui să vezi ce va ieși din asta.

Și iată că omului nostru i s-a arătat sfârșitul ca în palmă…

Un șir întreg de oameni urcau încet un munte, purtând în spate fiecare crucea sa. În mijlocul lor s-a văzut și pe sine.

Era obosit și chinuit, iar crucea pe care o târa i s-a părut cu mult mai mare decât a celorlalți. Înțelegând aceasta, s-a oprit, a coborât-o de pe umăr și a retezat-o cât a crezut de cuviință.

Acum urcușul a devenit mult mai ușor și el s-a deplasat destul de repede spre vârful muntelui, unde începea Tărâmul Fericirii Veșnice. Dar, ajungând pe ultima platformă, a descoperit că între munte și acel Tărâm se căsca o prăpastie fără fund, peste care nu exista trecătoare!

S-a uitat atunci în jur, să vadă cum procedează ceilalți oameni și a observat că ei își așează cu mare grijă crucile pe deasupra hăului și trec peste ele ca peste o punte de salvare.

Crucea lui însă, fiind prea scurtă, nu putea ajunge nici măcar jumătatea spațiului dintre cele două muchii de prăpastie…

– Acum ce zici? l-a întrebat din nou bunul Dumnezeu. Dorești o cruce mai comodă?

– O-o, nu! s-a grăbit el să refuze. Dă-mi, Te rog, o cruce cât mai grea și cât mai mare!

* * *

Fiecare muritor are destinul său. Omul de talent însă nu e un muritor de rând. La Judecata de Apoi, el trebuie să dea răspunsuri demne de un Om Ales, să se prezinte cu temele făcute și cu încrederea că niciodată nu a pus în cârca altora propria cruce, oricât de grea i s-a părut în clipele de mare cumpănă…

IN MEMORIAM

OMUL UNIRII

Alecu RENIȚĂ

Ion Ungureanu întruchipează destinul românesc al Basarabiei și credința ei nestrămutată în dreptatea lui Dumnezeu. El vine de departe, de foarte departe, de la izvoarele fără de moarte ale unui neam care își duce crucea de secole și merge fără odihnă spre Ziua unității și reîntregirii sale. Cu tălpile goale, ca sfinții și apostolii de la începuturi, Ion Ungureanu a ales să meargă pe drumul interzis și să spună adevărul despre ființa noastră. Era drumul sfințit cu sângele buneilor și părinților, drumul pe care merseseră martirii și luptătorii pentru cauza dreaptă, pentru reîntoarcerea Basarabiei Acasă, la sânul întregului popor român.

Făuritor de conștiințe, de cultură și istorie națională, Ion Ungureanu și-a făcut loc în sufletele mulțimilor deșteptate de vocea sa venită din ceruri și de îndrăzneala sa rară de a spune lucrurilor pe nume în fața unor conduceri servile, mincinoase și lașe, pentru care trădarea de neam și de Țară era o normă și o garanție de a rămâne la treuca puterii, slujindu-și în genunchi stăpânii de la Kremlin. Avea oroare de intelectualii oportuniști și de demnitarii lași, rupți de societate și de viața cetății, de destinul nedrept al Basarabiei înstrăinate. Nu o singură dată le amintea de datoria lor față de popor și îi îndemna să coboare din turnul de fildeș și să intre în bătălie, să participe la deșteptarea fraților îndoctrinați. Viața lui exemplară de luptător convins pentru idealul național și de misionar al adevărului nepermis într-o provincie imperială sovietică, reprezintă o cutremurătoare lecție de jertfire de sine și de dăruire totală pentru libertatea unui popor umilit și nedreptățit la el acasă.

Avea un simț înnăscut al istoriei, al adevărului și dreptății. Încă până a ajunge la arhivele încuiate și la documentele secretizate, el intuia că basarabenilor le-a fost furată Țara, limba și originea, iar în loc li s-a băgat cu forța un buletin de identitate fals, o limbă străină și o patrie vitregă, surogat. Nu pot să spun cu precizie cât au durat în tinerețe căutările lui Ion Ungureanu, dar când l-am cunoscut prin 1987, am înțeles că dânsul nu s-a chinuit ani în șir să descopere că moldovenii sovietici sunt români, că ei vorbesc limba română, iar Țara lor adevărată este România. Ceea ce am observat, încă de la primele discuții, când trecea pe la „Literatura și Arta" și ne transforma ziua în sărbătoare, apoi și în confruntările din Primul Parlament, e că în lipsă de documente istorice, el, adeseori, gândea cu inima. În polemicile aprinse, când cățeii imperiului lătrau și împroșcau venin, când aduceau „argumente" că „eliberatorii ne-au făcut oameni", Ion Ungureanu se oprea pentru o clipă, își asculta inima, apoi tuna și făcea praf din lichelele de serviciu, din papagalii regimului specializați în spălarea creierilor, în mancurtizarea moldovenilor și în defăimarea României. Era un orator de temut, tăia în carne vie, iar lacheii din toate regimurile, indiferent ce titlu sau post deținea, aveau o spaimă patologică la vederea uriașului, a cărui armă nu era pumnul, ci vocea, gândul, adevărul și iubirea de Țară. Nu întâmplător, nici după moarte, mancurții de la președinție, în ura lor patologică, s-au temut să-i dea Cezarului ce e a Cezarului și să decreteze oficial ziua de adio ca zi de doliu național. Dar, ori cu decretul lor, ori fără, respectul și dragostea oamenilor de bună credință și a poporului față de strălucitul lui fiu a fost, este și va fi una imensă, curată și nemărginită.

Spuneam că Ion Ungureanu vine de departe, de foarte departe, de la izvoarele fără de moarte ale neamului românesc. El avea conștiința deplină că merge, pas cu pas, pe drumul înălțat din sacrificii și iubire de moșie de înaintașii-titani, că la răscrucile în ceață sau la oboseală cumplită, se poate întări și sprijini pe Eminescu sau Hașdeu, pe Iorga sau Eliade, pe Pelivan sau Stere, pe Mateevici sau Vieru. Prin amploarea faptelor sale de reîntoarcere acasă a simbolurilor arhetipale și a demnității naționale, el prelungea acest drum al nemuririi și veșniciei românești prin Basarabia sa natală. Prezența sa curajoasă și neîntreruptă în spațiul public, cuvântările sale scânteietoare și mobilizatoare, atitudinea sa fermă și principială în apărarea identității românești și a drepturilor legitime ale băștinașilor, zbuciumul său impresionant pentru reîntregirea națiunii române, reprezintă file de mare demnitate pentru un popor, care a spart zidurile închisorii imperiale și a înălțat pe ruine Tricolorul unității noastre seculare.

Basarabia nu a avut parte de munții Carpați, care s-o apere de viforniițele siberiene și de urgiile pustiitoare de la Est. Ca să reziste hoardelor fioroase, năpastelor și furtunilor dezlănțuite din întunecimile stepelor nomade, românii basarabeni au slobozit rădăcini adânci de tot, care se întindeau pe sub pământ până în Carpați, până la Dunăre și la Marea cea Mare, până la izvoarele fără de moarte ale neamului românesc. O rădăcină de foc și de veșnicie, pe care se sprijină Țara, trece pe sub pământul de la Sud, pe la Căușeni, care i-a dat națiunii pe Alexe Mateevici și pe Ion Ungureanu. Cel care a dăltuit pentru totdeauna în conștiința românească: „Limba noastră-i limbă sfântă" și cel care a declamat-o cu vocea sa venită din ceruri, sunt născuți în aceiași vatră atât de generoasă în mari creatori de valori și slujitori de Țară. Pentru că nu are munți, Basarabia și-a ridicat astfel de uriași la Nistru, să ne adăpostească de nenorociri și să ne dea tăria și încrederea în împlinirea idealului nostru de unitate națională.

Ion Ungureanu nu ne-a părăsit. Negrăbit de timp, el va trece pe rând în cărți și manuale, în denumiri de străzi și licee, în muzee și monumente. Lada de zestre, pe care ne-a lăsat-o moștenire, cuprinde reîntoarcerea statuii-simbol al lui Ștefan cel Mare la locul inițial, filme și spectacole de excepție, mărturii și cărți despre reînvierea Basarabiei, aducerea Lupoaicei, simbolul romanității la Chișinău, zeci de cuvântări sclipitoare de la diferite tribune și sute de emisiuni radiofonice și televizate, Declarațiile de Suveranitate și Independență rostite în Piața Marii Adunări Naționale de la Chișinău etc.

Știu că cel mai strălucit tribun al Basarabiei postbelice avea păstrată lângă inimă Declarația de Unire, pe care dorea s-o rostească în fața unui popor reîntregit. El, Omul Unirii, ne-a lăsat-o ca testament să trăim liber și demn într-o Țară unită.

CONCURS

Cine știe câștigă!

Întrebare:

Cum se numesc râurile din imagini? Prin ce se deosebesc?

Răspuns: _____

_____

_____

Date de contact: _____

_____

Dragi cititori, concursul continuă. Vă reamintim că în fiecare număr vor fi publicate câte trei imagini, în care va trebui să identificați fie locul, fie specia, fie monumentul natural etc. Toți cei care vor transmite trei luni consecutiv răspunsurile corecte la redacție, până la data de 30 a fiecărei luni, vor participa la câte o tombolă, cu extragerea a câte trei premii ale redacției. Pentru următoarea extragere vom oferi câte o hartă a R. Moldova și o cană cu logo-ul NATURA. Numele câștigătorilor vor fi publicate după fiecare trei luni. Vă amintim că nu este neapărat să decupați formularul din revistă, puteți transcrie răspunsurile pe hârtie simplă.

Mult succes!

NATURA – 300 DE NUMERE

Revista oamenilor buni

Lilia CURCHI

NATURA m-a învățat că pentru a-ți prețui meleagul trebuie să-l parcurgi la pas. Cu NATURA am înțeles că pentru a simți căldura vetrei strămoșești, trebuie să urci pe vârf de stâncă, să cobori pe mal de râu, să asculți respirația pământului, să-i înțelegi frumusețea. Doar astfel poți apăra comorile meleagului cu toată ființa, la braț cu NATURA. La mulți ani, revista oamenilor buni!

* * *

Am crescut cu minunata familie NATURA

Sorenela RENIȚĂ

Cred că revista NATURA a reușit, în cele 300 de numere de până acum, să contribuie semnificativ la formarea culturală, ecologică, patriotică, civică, spirituală a cititorilor săi. Nu de puține ori cunoscuții, prietenii, chiar și străinii mi-au spus că au crescut, ca cititori, împreună cu revista NATURA.

Zic cu mândrie că am avut parte de mai mult decât atât - am avut norocul să cresc împreună cu minunata familie din spatele ei, echipă care-i face posibilă apariția în fiecare lună, de peste 25 de ani încoace, cât și alături de cititori. Mai avem de trecut prin multe împreună, așa că 300 e doar un respiro în lunga și frumoasa noastră călătorie.

* * *

Șirag de perle

Paraschiva MĂMĂLIGĂ

300 de numere ale revistei NATURA! E mult, e puțin?! Le-am purtat ca pe un șirag de perle pe parcursul a 27 de ani, adăugând în fiecare lună câte una. Pentru mine NATURA a fost totul – tinerețe, zbatere, trăire, emoții, cunoaștere, descoperire, perfecțiune, creștere profesională. Cu NATURA mi-am trăit frumos tinerețea. M-am zbătut ca peștele pe uscat alături de colegi când revista a fost în pericol de a nu mai apărea. Pentru că spuneam adevărul, care nu plăcea deloc guvernanților. Am trăit cele mai fericite clipe când prin intermediul revistei NATURA am salvat de la dispariție atâtea monumente ale naturii, biserici, arbori seculari, stânci. Am avut emoții de fiecare dată la tot ce-am scris și m-am gândit la impactul asupra cititorilor. Am cunoscut atâtea lucruri noi, ce țin de patrimoniul natural, cultural, istoric și nu numai, chiar de la voi, cititorii și susținătorii noștri. Am descoperit atâtea destine, alături de care m-am bucurat, am râs și am plâns. M-am perfecționat și am crescut profesional odată cu fiecare număr apărut, promovând grafia latină, limba română, tradițiile și obiceiurile de acasă, din Basarabia de Sud.

* * *

Publicația care educă generații

Lilia CAZACU

Revista NATURA a intrat în viața mea acum mulți ani. O citeam la biblioteca școlii, apoi fiind la studii în România, o perioadă a dispărut din lista lecturilor obligatorii. Întâmplarea a făcut ca în anul 2 de facultate să mă întâlnesc cu domnul Alecu Reniță, la o conferință, la Suceava. Atunci a început o colaborare frumoasă, atât de plăcută și fructuoasă. Am început să trimit timid articole lunar și mare mi-a fost bucuria să ajung acasă, la părinții mei și să regăsesc revista pe masă.

NATURA nu este o simplă revistă în care se scrie despre natură, despre protejarea acesteia. Îmi aduc aminte că la prima discuție avută cu dl. Alecu Reniță, mi-a spus că NATURA este o revistă despre ecologia sufletului. Și așa și este. În acești mulți ani de colaborare, am învățat multe lucruri frumoase din articolele scrise de profesori, oameni de știință, elevi, studenți, scriitori. Am citit materiale de calitate, am întâlnit oameni frumoși la școli de vară unde am reprezentat revista și am făcut-o cu mândrie și cu bucurie. Mă bucură foarte mult faptul că după atâția ani, revista, colectivul acesteia au păstrat o verticalitate care rareori este întâlnită în mass-media. Evident, evoluția ne caracterizează și revista a evoluat și ea, adaptându-se vremurilor, evenimentelor, schimbărilor din societate, însă orice schimbare a fost una pozitivă, benefică. NATURA a rămas revista mea de suflet, revista pe care tata o așteaptă cu nerăbdare în poștă, iar mama o citește și recitește. A rămas publicația care educă generații, cultivă simțul estetic copiilor și tinerilor.

Întotdeauna scriu cu drag articole pentru NATURA și la fel de drag îmi este să citesc lună de lună revista. La o „vârstă" atât de frumoasă, nu pot decât să-i urez viață lungă, publicații cât mai interesante, colaboratori cât mai frumoși, cât mai multe numere în casele basarabenilor. Îi doresc să continue să transmită aceleași valori despre limbă, tradiții, patriotism și românism așa cum a făcut și până acum. La mulți ani, NATURA!

* * *

Revista tămăduirii

Ionel CĂPIȚĂ

Fiecare număr al revistei NATURA a pus și pune degetul pe rană – Pământ, Apă, Aer, Suflet. Pentru sănătatea a tot ce ne înconjoară, pentru a noastră sănătate e nevoie ca această revistă să vadă lumina tiparului ani mulți înainte, număr cu număr, întru tămăduirea rănilor ce ne dor, că sunt prea multe și prea durute.

* * *

Un drum frumos parcurs împreună

Silvia URSUL

Am privilegiul și bucuria de a fi în folosul oamenilor din Republica Moldova (și nu numai), contribuind la realizarea acestei reviste de exact 2 ani. În februarie 2015 a apărut primul meu articol în revista NATURA și de atunci s-au adăugat și alte contribuții, gânduri și cuvinte destinate tuturor celor care sunt interesați de mediul înconjurător și tainele Naturii. Avem în spate un drum frumos parcurs împreună, iar în față ni se întinde un altul mai frumos și mai interesant. 300 e doar o bornă kilometrică. De după colț ne așteaptă 400, poate 500, poate mai mult… Nimic nu e imposibil alături de voi, cititorii noștri!

* * *

Iubiții mei naturaliști!

Vladimir BEȘLEAGĂ

Vă admir că în condițiile noastre confuze reușiți să apărați atât cât sunteți în stare pe MAICA NOASTRĂ NATURA.

Vă urez noi realizări.

* * *

NATURA la 300 de ani!

Gheorghe BUDEANU

O sărbătoare, dragi colegi, este fiecare apariție a revistei NATURA, iar apariția celui de-al 300-lea număr e – la sigur! – sărbătoare cu aplauze de jubileu.

Echipa NATURA a primit o notă maximă din partea cititorilor săi în numărul trecut la rubrica dedicată abonării. Iată o apreciere gen hollywood, dar spusă simplu și cu dragoste de rubedenie națională: „Vă scrie fidela dvs. cititoare și prietenă Zinaida Mardare, profesoară la Gimnaziul „Antonie Plămădeală" din s. Stolniceni. Vreau să vă spun nu prima dată: iubesc această publicație și o abonez de mult timp". Îi doresc echipei NATURA un număr mare de cititori, care, împreună, să fie un fel de Republica Mardare. Cu asemenea oameni alături, poți îndrăzni să-i șoptești lui Alecu Reniță, căpitanului acestei corăbii: „Să dea Domnul ca stră-strănepoții să sărbătorească evenimentul NATURA la 300 de ani!".

* * *

Aproape de inimă

Vlad POHILĂ

Nu numai R. Moldova, dar și cea mai mare parte a lumii trăiește în prezent sub semnul unor schimbări sau transformări, mutații pe care mulți specialiști le califică drept apocaliptice, prevestitoare ale lumii de apoi. Și poate cea mai gravă problemă sau serie de probleme cu care se confruntă omenirea, acum, este dezechilibrul, stricarea sau dereglarea echilibrului, pierderea dreptei balanțe în cele mai diferite sfere ale vieții: natură, ecologie, economie, cultură, morală, știință, cercetare etc.

Pe când în Uniunea Sovietică abia de se auzise de echilibru ecologic, Mișcarea Ecologistă de la noi, apoi, imediat, și revista NATURA, au prins a trage alarma că ni se sluțesc, sărăcesc și nimicesc plaiurile, solurile, codrii și apele… Peste ani, parlamentul era să emită mai multe legi în vederea ocrotirii naturii tot primejduite, în sensul restabilirii echilibrului ecologic. Legile sunt bune, nici vorbă, numai că unele au cam întârziat, iar altele conțin formulări ce absolvă sau feresc de răspundere pe „noii îmburgheziți" cărora le pasă mai puțin de ocrotirea naturii și mai mult – de propria prosperare.

Dacă s-a stopat, totuși, o serie de fărădelegi, dacă s-a dat peste mână unor nesimțiți, „naționali" sau venetici, dacă starea ecologică nu a ajuns la cotele unei catastrofe, este în aceasta și meritul de netăgăduit al revistei NATURA, respectiv, al Mișcării Ecologiste din Moldova. A menține, a restabili echilibrul ecologic de la noi s-ar părea că e o îndatorire, un prim obiectiv al revistei NATURA – însuși titlul publicației parcă o determină să se consacre acestei preocupări majore.

Însă revista fondată și diriguită de aproape trei decenii de Alecu Reniță nu s-a oprit aici. Și-a îndreptat privirile, sufletul și inteligența și spre alte domenii afectate de dereglarea echilibrului. În rimul rând, spre sfera culturii, a spiritualității; apoi și spre cea a moralității și eticii naționale, zidite, de-a lungul secolelor, din obiceiuri, datini, tradiții, folclor, memorie istorică etc.

Tocmai aceste preocupări pentru menținerea, salvarea, iar de e posibil – și consolidarea echilibruluil în natura ce ne înconjoară și în viața ce ne-a dăruit-o generos Cel-de-Sus – acestea i-a asigurat revistei NATURA o meritată prețuire, încrederea a numeroși cititori și o largă popularitate printre ei. Desigur, succesul în continuă creștere al publicației este determinat și de calitatea de nota zece a scrierilor inserate în paginile ei, și de admirabila formulă grafico-artistică, de fotografii artistice, și de surprinzătoarea diversitate a fiecărei pagini, a fiecărui număr, de revistă.

Sincere felicitări celor care clădesc această mică, dar puternică cetate situată în calea luptelor pentru cele mai diferite manifestări ale menținerii și salvării unui echilibru atât de necesar și de folositor nouă, întregii omeniri.

* * *

Cu NATURA calci desculț prin iarbă

Viorel LASCU, explorator și speolog, fondatorul Federației Române de Speologie

De câte ori citesc revista NATURA am o stare de neliniște, de emoție. Vestea că tânăra revistă va avea 300 de numere m-a făcut să caut răspunsuri la trăirile iscate de cei care-și pun slovă, gânduri, imagine, inteligență, timp și energie în cuprinsul revistei.

Încă de la primul număr mi-a dat entuziasmul de a-i citi cuprinsul și de a cunoaște oamenii, locurile regăsite în cuprins. Am început să descopăr Basarabia și Bucovina, să trăiesc momente, să scormonesc subpământenele din peșterile încremenite în calcarul milenar: Emil Racoviță, Surprizelor, Duruitoarea,.... dar în egală măsură galeriile săpate pentru a da viață clădirilor și adăpost vinurilor.

Am trăit, călătorind alături de voi și de prietenii voștri de la Duruitoarea Veche la Orhei, descoperind picături din cultura unei civilizații străvechi, frumusețea arhaică a caselor și luminarea oamenilor.

Citind NATURA îmi amintesc cum e să calci desculț prin iarbă, să mangâi copacii și să lași mămăruțele să-ți străbată susul mâinii spre creștetul capului.

Când te citesc scriind despre istorie,

„Mă duc ades cu gândul
Prin veacuri înapoi
Să înțeleg istoria
Acestui neam de soi
…Și tot ce curge în noi
Iubire sau durere
E din străbuni venit
Și ce-i străbun nu piere."

Cu drag și prietenie,
Vouă și Naturii!

* * *

Revista care promovează sufletiști

Elena SCOBIOALĂ

Sunt recunoscătoare revistei NATURA că mi-a oferit posibilitatea să scriu despre atâția oameni buni, meșteri populari, întreprinzători, sufletiști, care prin munca lor înnobilează chipul Moldovei.

Manualul vieții noastre

Dr. prof. Anatol EREMIA

Natura e cuvântul ce definește lumea materială care ne înconjoară: obiectele, ființele, fenomenele, însușirile, stările, acțiunile. Sensul acestui cuvânt cuprinde întreg universul cunoscut și necunoscut. Entități ale naturii sunt așezările omenești (satele, orașele), formele de relief (munții, dealurile, văile), apele mari și mici (râurile, lacurile, izvoarele), regnul vegetal (pomii, florile, ierburile) și regnul biologic, toate viețuitoarele domestice și sălbatice (animalele, păsările). Parte a naturii sunt și oamenii, cu tot ce le este propriu (deprinderile, ocupațiile, cunoștințele, bucuriile, suferințele). Prin natură înțelegem farmecul vieții noastre de fiece zi, frumusețea plaiurilor natale, nostalgia locurilor de baștină (dorul de satul copilăriei, de casa părintească, de nucul de la poartă), naturală și firească este iubirea față de oameni, supremă este dragostea și devotamentul față de neam și țară.

Să luăm aminte la zicerile populare și cele culte: Dacă vei trăi precum natura te învață, nu vei pătimi niciodată (L. Seneca); Natura e însăși viața oamenilor (V. Hugo); Omul pe toate le învață de la Măria Sa Natura (N. Iorga); Fără minunile naturii viața oamenilor ar fi săracă (C. Brâncuși); Natura nu se cucerește, natura trebuie îngrijită și ocrotită (M. Sadoveanu).

NATURA, aceasta este denumirea revistei noastre, o altă denumire nici că se potrivește mai bine. Ea pe toate le are în vedere, pe toate le cuprinde și pe toate le reflectă cu fidelitate. În paginile revistei găsim articole și materiale cognitive și instructive, informative și educative, exemple și sfaturi pline de înțelepciune și învățăminte. Multe dintre ele sunt descrieri captivante ale obiectelor naturii, ne înfățișează pe viu pitorescul și coloritul meleagurilor moldave, din ele aflăm trecutul și prezentul satelor și orașelor noastre, prin ele descoperim faptele de neuitat ale predecesorilor noștri.

Cele 300 de numere ale revistei, apărute în curs de 27 de ani, compun o adevărată enciclopedie a ținuturilor moldave, un veritabil manual al vieții materiale și spirituale a românilor basarabeni și de pretutindeni.

Mulți ani înainte, revistă de popularizare a științelor naturii și sociale, mulți ani întru prosperarea culturii naționale.

* * *

Fereastra prin care vedem Basarabia

Dan HAZAPARU, București

Am descoperit Basarabia prin sufletiștii de la revista națională NATURA. Am fost împreună cu ei pe Nistru și Prut, apoi la bijuteria mondială, peștera „Emil Racoviță" și, pe urmă, nu m-am săturat să admir lanțul de toltre. Așa cum o prezentau sufletiștii de la NATURA, toată Basarabia arată ca o dulce poveste.

Acum, odată cu posibilitatea ivită recent de abonare online (www.natura.md), mi-am propus ca NATURA, în varianta PDF, să ajungă în cât mai multe localități din România. Ea va fi fereastra prin care mii de români din dreapta Prutului vor vedea scumpa și frumoasa noastră Basarabie împreună cu puternicii ei luptători pentru cauza națională.

* * *

Cheia de la ușa casei părintești

Ștefan TERIȘ

Aproape că nu îmi vine să cred cum a zburat timpul... E greu, e foarte greu să cuprind în cuvinte nostalgia care mă cotropește și emoțiile care îmi cutremură ființa. Nici nu știu – de fapt, nu vreau să știu – la a câta apariție era revista NATURA în iunie 1996, când m-am alăturat echipei redacționale. Știu că atunci încă mai apărea lunar în doar patru pagini alb-negru. Dar câtă forță era adunată în ele, câtă voință de a transmite oamenilor mesajul de dragoste de Natură, de Țară și de limba română. La NATURA am învățat să descopăr și să iubesc Basarabia. Acolo am învățat că dojana fratelui este infinit mai prețioasă decât lauda mieroasă a străinului. Secretul longevității și al evoluției acestei publicații este că NATURA nu s-a limitat niciodată la a fi o revistă doar pentru oameni. Mereu, ea a fost făcută cu ajutorul lor, al cititorilor noștri care au putut astfel să se regăsească în paginile construite migălos, zi de zi.

Pentru mine NATURA a fost și a rămas cheia de la ușa casei părintești pe care ocupanții și mercenarii lor o smulseseră de la gâtul bunicilor mei și pe care colegii din minunata echipă mi-au restituit-o cu dragoste frățească când am venit acolo prima oară. O port și acum cu sfințenie în suflet și sunt convins că nu se va mai pierde încă o dată.

* * *

300 de pledoarii

Acad. Mihai CIMPOI

Am apreciat constant meritul revistei NATURA în lumea de azi - caragializată, nietzscheanizată, înstrăinată de propria esență: acela de a ne aminti că noi suntem creația Ei, că formăm împreună o Unitate pentru care avem și un cuvânt special - Fire.

Sentimentul acestei unități, pe care au înțeles-o profund Eminescu, Blaga și foarte aproape de noi Vieru, trebuie păstrat nealterat, căci ne dă garanția supraviețuirii într-o vreme pornită contra Naturii și contra ceea ce este natural, organic, curat și sfânt.

300 de numere înseamnă 300 de pledoarii pentru salvarea Ei și, bineînțeles, și a destinelor noastre.

Multe numere inspirate în continuare!

Cadouri pentru promotori

Prieteni-promotori ai revistei NATURA au dat curs invitației noastre și la 3 februarie 2016 ne-au trecut pragul redacției. După frumoase discuții despre rolul revistei NATURA în formarea conștiinței ecologice a tinerei generații și a comunității, am oferit diplome laureaților și premii pentru grupurile de 100, 50 și 15 abonați. Astfel, trei „adevărate lăzi de zestre", precum a caracterizat Alecu Reniță colecțiile de 16 volume ale Enciclopediei Britanica, au fost oferite Liceului Teoretic „Emil Nicula" de la Mereni Anenii Noi, Liceului Teoretic „Mihai Eminescu" din orașul Hâncești și Primăriei Edineț.

Promotori și cititori ai revistei NATURA, februarie 2017

Câte un tablou fotografic și un set de carte au fost oferite Gimnaziilor Corjova din Criuleni și Fundurii Vechi din Glodeni. Un alt set de literatură ecologică a ajuns la Facultatea de Protecție a Mediului a Universității „C. Stere" din Chișinău. La fel, 100 de premii au ajuns la câștigătorii tombolei revistei NATURA.

Mesaje de mulțumire și recunoștință au fost adresate celor prezenți de către Alecu Reniță, directorul revistei și membrii echipei redacționale Lilia Curchi, Ionel Căpiță, Silvia Ursul.

Lilia Rotaru, profesoara de biologie la Liceul „Mihai Eminescu" din Hâncești a venit însoțită de mai mulți elevi abonați la revista NATURA. Ne-a mărturisit că deși trece pentru prima dată pragul redacției, abonează revista de mai mulți ani și de fiecare dată cel puțin cu elevii din clasa în care este dirigintă.

„Am găsit în NATURA o sursă de informație pentru orele pe care le predau. Împreună cu elevii de la Liceul „Mihai Eminescu" suntem fericiți și mândri că am devenit o parte a familiei revistei NATURA. Înțelegem că avem și o responsabilitate comună să contribuim la educația ecologică a cetățenilor", a menționat Lilia Rotaru.

Primarul municipiului Edineț, Constantin Cojocaru, ne-a spus că cele 100 de abonamente la revista NATURA pe care le-a perfectat au ajuns la cei mai buni elevi din școlile orașului Edineț și la profesorii de biologie, geografie și ecologie. Edilul a lansat invitația la colaborare în cadrul evenimentelor culturale pe care le desfășoară anual la Edineț. Mai mult, în cadrul discuțiilor s-a născut ideea unei tabere de vară a promotorilor revistei NATURA.

Tabloul fotografic câștigat de Gimnaziul Corjova, Criuleni

Cu bucurie s-au revăzut în cadrul evenimentului nostru vechii promotori – Maia Zlotea, profesoară de geografie și economie la Mereni, Nicolae Odagiu, profesor de geografie la Fundurii Vechi, Hristina Minciună, profesoară de biologie la Corjova, Valentin Așevschi, decanul Facultății de Ecologie și Protecția Mediului, Universitatea „C. Stere" și alții mai noi, precum Adrian Balica din Chișinău. Cu toții și-au exprimat speranța că numărul abonaților revistei NATURA va crește an de an, astfel încât toți să-și dea seama că natura este casa noastră comună și că avem misiunea de a ne îngriji de mediul în care trăim. Apropo, dl Așevschi a încurajat elevii prezenți la eveniment să aleagă facultatea de ecologie de la Universitatea „C.Stere".

La final, nu a lipsit tradiționala fotografie de familie. Echipa revistei NATURA aduce mulțumiri tuturor celor care s-au abonat și au îndemnat rudele, cunoștințele, prietenii să se aboneze la NATURA. Împreună vom reuși!

DIASPORA

O violonistă moldoveancă inspiră tinerii americani

Are o experiență de peste două decenii în muzică, iar la 28 de ani a ajuns să-i învețe pe elevii americani vioara și să inspire noii generații de muzicieni talent și artistism. Este vorba despre Ana Bivol, tânăra solistă a Orchestei de Muzică simfonică, LOGOS din Chicago, care duce faima Republicii Moldova în SUA.

Ana Bivol, violonistă la Chicago

Tânăra și-a făcut studiile superioare la una dintre cele mai prestigioase universități din lume - DePaul University din orașul Chicago. Anterior, a absolvit Liceul de Muzică „Ciprian Porumbescu" din Chișinău.

Talentul tinerei moldovence a fost remarcat și de către profesorii de la universitate. Acum, Ana are fericita ocazie să predea vioara altor studenți americani. Circa 40 de elevi vor învăța măiestria muzicii în acest an de la tânăra și talentata artistă moldoveancă.

Deși la prima vedere, pedagogia pare a fi o profesie ușoară, Ana spune că depune mult efort pentru a-i învăța pe tineri acest instrument, care a determinat-o să și ajungă atât de departe. Este perseverentă și ambițioasă, iar aceste calități vrea să le transfere și studenților ei. La Logos Christian Academy School of Music, tânăra își pregătește studenții pentru diferite recitaluri și concursuri. Este apreciată pentru meritele și talentele sale.

Acum șapte ani, a susținut primul său concert în incinta Sălii cu Orgă din Chișinău, după absolvirea Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, iar paralel, era angajată la Orchestra de Cameră a Teatrului Național „Mihai Eminescu". Acum, visul ei american se realizează atât în societatea americană, cât și în cea moldovenească.

Chicago este marele oraș care adună toți muzicienii de top din lume. Dar Anei îi este dor și de casă, de aceea evoluează deseori în ritmurile folclorului moldovenesc. Și cum același dor îl are și publicul de moldoveni din Chicago, Ana este solicitată deseori să cânte piese tradiționale în cadrul formației „Artistic Group". Aici menține viu spiritul de acasă, precum ne povestește Ana Bivol.

Recent, Ana a dat curs unei invitații de a susține și un proiect social pentru copiii cu nevoi speciale. Astfel, în cadrul „Gallop-Moldova" a reușit să adune împeună cu alți artiști moldoveni din Chicago circa trei mii dolari.

Tânăra violonistă este mândră de turneele efectuate în multe orașe din întreaga lume. De asemenea, a evoluat la Asambleea Generală ONU din New York și UNESCO în Paris.

Ana a îndrăgit muzica de la tatăl său – Andrei Bivol, violonist în Orchestra „Folclor" și Maestru în Arte. Întotdeauna a visat să cânte pe marile scene. A învățat notele muzicale de mică, când mergea să-l audieze pe tatăl său la Filarmonica Națională.

Muzica este o meserie, dar și un hobby pentru Ana Bivol, astfel că timpul său liber îl dedică muzicii populare și clasice. Este adepta ideii că talentul poate prinde contur doar prin muncă, iar această măiestrie trebuie menținută și dezvoltată zilnic pentru a obține performanțele dorite, a relatat Ana Bivol pentru www.MoldovaTimes.com.

Chiar dacă este demult plecată de acasă, tânăra violonistă promovează și valorifică ceea ce avem mai frumos – folclorul. Ar reveni acasă să susțină concerte cu aceeași ardoare ca pe scenele din SUA, unde au remarcat-o profesioniștii din lumea muzicii.

Natalia GHILAȘCU

Acest articol a fost realizat cu susținerea Biroului pentru Relații cu Diaspora, în cadrul Programului Diaspora Engagement Hub, al proiectului „Consolidarea cadrului instituțional al Republicii Moldova în domeniul migrației și dezvoltării", implementat în parteneriat cu OIM Moldova și finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC). Opiniile exprimate de autor nu sunt neapărat împărtășite de către fondator.

Vasile ROMANCIUC, poet:

Prutul este primul meu învățător de română și de istoria românilor

Vasile Romanciuc este cunoscut ca unul dintre cei mai reprezentativi poeți basarabeni contemporani, care, prin creația lor, au luptat pentru declararea limbii române drept limbă oficială de stat, introducerea grafiei latine, arborarea oficială a Tricolorului ca drapel național și rescrierea istoriei naționale pe baza adevărului științific. Și-a anunțat apariția în literatură odată cu Leonida Lari, Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Haralambie Moraru, Nicolae Vieru, Iulian Filip etc. – generația care a spart clișeele de literatură sovietică și, alăturându-se unor personalități care reprezentau vârfuri de lance în lupta pentru revenire la spiritualitatea românească, precum poetul Grigore Vieru, actorul Ion Ungureanu, scriitorul Vladimir Beșleagă, regizorul Emil Loteanu sau pictorul Mihail Grecu, a pregătit societatea pentru evenimentele de la 1989.

În creația sa, poetul cântă valorile naționale, neamul românesc, limba maternă, strămoșii și plaiul natal. Versurile sale sunt lirice, cu profunzimi etice și morale, ceea ce face să-l apropie cel mai mult dintre scriitorii contemporani de stilul lui Grigore Vieru.

Opera lui Vasile Romanciuc s-a bucurat permanent de cititori și a fost onorată cu Premiul Național al Republicii Moldova (2000), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii, iar în 2001 – cu Marele Premiu pentru poezie „Nichita Stănescu". Poetul a fost distins cu Ordinul de Onoare al Republicii Moldova și Ordinul „Meritul Cultural" în grad de Ofițer al României, la categoria „Literatură".

Vasile Romanciuc manifestă mereu o modestie proverbială. A trebuit să bat de mai multe ori la poarta împărăției sale de creație ca să-l conving să-mi permită o încercare de a-i răvăși gândurile…

- Domnule Vasile Romanciuc, când am vorbit data trecută cu Dumneavoastră, mi-ați spus că sunteți în criză de timp, că aveți niște proiecte care nu pot fi amânate. Știu că nu anunțați despre scrierea unei opere literare până când nu o vedeți editată, totuși, faceți o excepție: la ce lucrați în această iarnă?

- Dragă Gheorghe, cred că suntem cu toții, mereu, în criză de timp. Trăim într-un „secol grăbit", vorba lui Grigore Vieru. Dacă ai sentimentul că timpul îți prisosește și nu știi ce să faci cu el, înseamnă că ai încetat să mai trăiești. Și – ce să zic? – vorba asta, „proiecte care nu pot fi amânate", n-a fost decât o încercare de a „scăpa" de interviu… Mă cunosc un pic și știu că nu sunt un bun interlocutor. La ce lucrez în această iarnă? Lucrez la… venirea primăverii. Cred că asta fac toți scriitorii, în orice anotimp. Mai ales într-o țară mohorâtă, cu un singur anotimp – iarna… Cu siguranță, avem un mare deficit de lumină. Altminteri, n-am da mereu în gropi…

- Ați lucrat în calitate de redactor de carte la editurile „Museum", „Gheorghe Asachi", „Literatura artistică", iar acum sunteți redactor-șef la Editura „Prut". Ca scriitor și ca redactor de carte, cunoașteți derularea procesului literar de la noi în toată complexitatea sa. Cum îl apreciați? Cum evoluează în ultimii ani creația literară românească din stânga Prutului?

- Am trecut printr-o lungă, dar necesară perioadă de convalescență literară. Cred că, în ultimii ani, se scrie o literatură meritorie. Mă bucur foarte mult pentru mai tinerii noștri autori – poeți, prozatori, critici literari. Prin cărțile lor, publicate fie aici, fie în Țară, onorează scrisul românesc din Basarabia. Sunt talentați, bine școliți, dezinhibați. Dar, în același timp, nu uităm că scriitorii valoroși din generațiile anterioare au o contribuție substanțială la „creșterea limbii românești" (vorba lui Ienăchiță Văcărescu) și a tinerelor talente. Încet-încet, Prutul încetează să mai fie o graniță literară.

- Mai țin minte anii în care, la Uniunea Scriitorilor, aveați funcția de consultant în secția literatură pentru copii. Toate manuscrisele destinate micului cititor, înainte de a ajunge la editură, erau evaluate la Uniunea Scriitorilor. Azi nu mai funcționează nici acea secție, dar și cărțile pentru copii, înainte de a fi publicate, nu mai sunt analizate de specialiști recunoscuți în domeniu. Oricare grafoman, dacă are bani, poate tipări azi o carte proastă pentru copii. Dacă asemenea există, oare nu e o crimă să lăsăm să ajungă pe masa copilului cărți de calitate proastă?

- Într-adevăr, am lucrat câțiva ani la Uniunea Scriitorilor, secția literatură pentru copii. L-am urmat în această funcție pe Aureliu Busuioc, care fusese ales secretar. „Să nu-ți faci iluzia că o să mănânci o pâine ușoară aici, m-a avertizat Busuioc în chiar prima zi de serviciu. Mai degrabă, cel mâncat vei fi tu… de către grafomani". Și, cam așa s-a și întâmplat… De grafomani n-am dus lipsă niciodată. Iar grafomanii cu bani nu prea au probleme dacă vor să-și tipărească o carte. Și, cum busola valorică a unor edituri obscure nu prea funcționează, aceste elucubrații ajung în școli, grădinițe, și încă vândute destul de scump… O carte proastă pe care elevul este silit s-o citească (pentru că va urma, desigur, și o întâlnire cu „scriitorul"!) are un efect păgubos – lectura este percepută ca o formă de pedeapsă… E, într-un fel, o situație similară cu scandaloasa poveste a alimentelor alterate, livrate școlilor și grădinițelor din Chișinău…

- Ultima Dumneavoastră carte de poezie pentru copii este antologia „Puiul mamei, dragul tatei". Eu consider că, după Grigore Vieru, în stânga Prutului, anume Vasile Romanciuc scrie cele mai frumoase versuri pentru copii. Care dintre cărțile Dumneavoastră pentru copii e cea mai căutată și unde ați avut cele mai memorabile întâlniri literare cu copiii?

- Mulțumesc mult, mă bucur că-mi prețuiești versurile pentru copii. Scriu pentru ei cu mult drag, din toată inima – ca pentru copilul meu. De fapt, titlul volumului „Puiul mamei, dragul tatei" e și al unuia dintre cele mai „vechi" texte pe care le-am scris, o poezie pentru fiul meu, Florin, când era mic-micuț…

Cred că avem o bogată și valoroasă poezie pentru copii, iar autorii care au scris și scriu „cele mai frumoase versuri" pentru ei sunt, indiscutabil, cu mult mai mulți. „Schimbarea la față" a început cu Grigore Vieru. Poezii minunate le-au dăruit celor mici Aureliu Busuioc, Ion Gheorghiță, Valentin Roșca, Petru Cărare ș.a. Colegii mei de generație Arcadie Suceveanu, Iulian Filip, Ion Hadârcă ș.a. sunt astăzi printre cei mai îndrăgiți poeți ai copiilor.

Nu știu care dintre cărțile mele se bucură de mai mult succes. Eu însă țin în mod deosebit la ultimele două – „Puiul mamei, dragul tatei" și „Am un nume frumos" (carte prin care am vrut să aduc un elogiu numelor de botez românești)… Toate întâlnirile cu copiii sunt frumoase – la Bădragii Noi, satul meu de baștină, la Coropceni, Țipletești, Drochia, Răzeni, la liceele „Prometeu", „Spiru Haret" din capitală ș.a. La finele anului trecut, am avut o întâlnire de neuitat cu elevii de la Liceul „Mihai Eminescu" din Sângerei…

Este foarte important să mergem în școli. Cu cărți bune. Cu gânduri bune. O carte bună este pentru copii ca un… al treilea părinte. Îi poate ajuta să crească drept. Să pună preț pe valoare. Să vorbească mai frumos românește. Să fie ei înșiși.

- Ați debutat în 1974 cu placheta de versuri „Genealogie". Este un titlu care presupunea mare îndrăzneală din partea autorului în acele timpuri de totalitarism sovietic. Cine v-a înțeles atunci și v-a susținut în acea îndrăzneală?

- M-a susținut mult la începuturi (și nu numai) poetul Petru Zadnipru, care, citindu-mi încercările poetice (venisem atunci la Chișinău la Olimpiada de Limba și Literatura Română, eram în clasa a X-a), m-a îndemnat să mai scriu. Apoi, Liviu Damian, Grigore Vieru, Gheorghe Vodă, Aureliu Busuioc, Ion Vatamanu, Anatol Codru… Îmi amintesc cu drag și recunoștință de ei – m-au încurajat fără să mă laude, mi-au spus adevărul fără să mă rănească… Unul dintre oamenii pe care nu-i voi uita niciodată este și regretatul Boris Movilă, remarcabil om de cultură și de omenie, redactor-șef la Editura Cartea Moldovenească, un sincer ocrotitor al talentelor tinere. Grație Domniei Sale, a fost acceptată, la propunerea USM, inaugurarea colecției „Debut", în care a apărut și placheta „Genealogie". Chiar dacă acest debut, din mai multe motive, nu mi-a adus o adevărată satisfacție sufletească, el a fost totuși important pentru mine – a fost primul pas, fără de care pasul următor ar fi fost imposibil…

- În 2011 ați publicat volumul „Purtătorul de cuvânt al tăcerii". Îmi place foarte mult acest titlu, dar ce înseamnă tăcerea pentru un om de creație?

- Pentru mine, tăcerea înseamnă liniștea, calmul, concentrarea de care am nevoie pentru a-mi cerceta „veșmintele sufletului". Cădere pe gânduri. Căutare. Pe scurt, tăcerea este o componentă importantă a actului de creație. Aș zice chiar că tăcerea este prefața rostirii poetice. Taci pentru a pune pe cântar ceea ce vrei să vorbești.

- Ați publicat mai multe cărți în România, dintre care menționez: „Marele pustiu invizibil" (Timișoara, 2001), „Veșminte de gală pentru marii pitici" (Iași, 2011) și „Lasă un semn" (Târgoviște, 2012). Considerați că literatura română de pe malurile Prutului s-a integrat? De ce oare în ultimul timp scriitori români de talie națională ajung tot mai rar în Basarabia și nu o fac atât de înflăcărat precum cândva Adrian Păunescu, Ioan Alexandru sau Ana Blandiana?

- Pentru că suntem în 2017… Dar, scriitorii basarabeni își publică lucrările în „România literară", „Luceafărul", „Scriptor", „Convorbiri literare", „Litere" ș.a., cărțile lor apar la edituri cunoscute din Țară. Autori din dreapta Prutului apar în „Contrafort", „Revista literară", „Sud-Est cultural" etc., dar și la editurile chișinăuiene. Nu știu dacă asta e sau nu e integrare, știu însă cu certitudine că, așa cum spuneam mai devreme, Prutul încetează să mai fie o graniță literară (sper din tot sufletul să prindem ziua când – inevitabil – Prutul va înceta să mai fie orice fel de graniță). Iar scriitorii români importanți nu cred că ne-au uitat. „Primăvara poeților", eveniment literar de rezonanță, care are loc anual la Chișinău, ne prilejuiește întâlniri memorabile cu mulți dintre ei…

- Din 1994 sunteți și membru al Uniunii Scriitorilor din România. Ce înseamnă pentru un basarabean să fie membru al Uniunii Scriitorilor din România?

- Ceea ce înseamnă acest lucru pentru oricare alt român – în primul rând, o grijă permanentă, deosebită, pentru calitatea scrisului. Carnetul de membru al USR este … un fel de pașaport, unul literar. Ca deținător al acestui pașaport, nu am niciun alt drept decât acela de a servi cu devotament Limba Română.

- Multe dintre versurile lui Vasile Romanciuc sunt cântate. Menționez în special colaborarea Dumneavoastră cu interpretul de muzică populară Mihai Ciobanu, împreună cu care ați editat și un CD – „Rugă pentru noi". Oare nu e cazul ca poeții, compozitorii și interpreții să se mobilizeze, precum au făcut-o în anii de eliberare națională, pentru a trezi societatea din apatia care o stăpânește azi?

- Azi, lumea noastră e debusolată, o bună parte – de fapt, cea mai mare parte – a concetățenilor noștri duc o viață săracă, oamenii nu știu în cine și în ce să mai creadă. Ce să înțeleagă omul care se duce la biserică să asculte preotul preamărindu-l pe Dumnezeu, iar acesta îl ridică în slăvi pe Dodon? Tocmai de aceea, oamenii de artă, în vremuri tulburi cum sunt acestea, pot avea o contribuție importantă la limpezirea apelor. Să vorbim mai puțin, să facem mai mult. Bine spunea Asachi că acela care, prin a sa osteneală, face să crească două fire de iarbă acolo unde creștea numai unul, aduce patriei sale mai mult folos decât toți diplomații și oștenii la un loc (citez din memorie).

Mă bucur că ai amintit de colaborarea mea cu dragul prieten Mihai Ciobanu. Îl prețuiesc foarte mult, este de o exigență rar întâlnită față de ceea ce face. „Casa părintească nu se vinde" (versuri – Grigore Vieru) e cântat de Mihai Ciobanu, autorii voind să ne amintească astfel că nici Basarabia nu e de vânzare.

- Ați absolvit ziaristica la Universitatea de Stat din Moldova în 1972. Ce a însemnat pentru Dumneavoastră activitatea de ziarist și cum apreciați presa noastră din ultimii ani?

- De absolvit, am absolvit ziaristica, ziarist însă nu cred că am fost vreodată. N-aș îndrăzni să mă prenumăr printre oamenii breslei. Am un respect deosebit pentru ziariștii adevărați, talentați, onești, curajoși, devotați adevărului. Și, slavă Domnului, avem, în acest sens, o mână de oameni de care putem fi mândri. Nu lipsesc, din păcate, nici ceilalți, pentru care, dacă punga trage la cântar, tocmeala e ca și făcută. Nu e greu deloc să-l cumperi pe cel care abia așteaptă să se vândă.

Politica n-a fost nicicând politicoasă. Una dintre țintele predilecte ale politicianismului basarabean este, indiscutabil, presa – presa care scoate masca de înger de pe fața maculată a Puterii. Sugrumarea cu sânge rece a „Jurnal TV"-ului ne arată limpede că democrația în Basarabia rămâne deocamdată un vis frumos. „Democrați" avem, democrație – nu.

- V-ați născut la 17 decembrie 1947 în satul Bădragii Noi, raionul Edineț. Prin ce v-a marcat în copilărie această localitate și ce vă mai cheamă încolo?

- Ce mă mai cheamă la Bădragi? Mă cheamă copilăria. Mormintele părinților. Prutul. Am spus de nenumărate ori, probabil, dar nu voi înceta să repet: Prutul este primul meu Învățător de Română și de Istoria Românilor. Încă din fragedă copilărie am înțeles că la Bădragi se vorbește exact ca la Liveni, satul de peste Prut. Când vii la noi dinspre Brânzeni, Bădragii și Livenii par a fi un singur sat, mare. Abia când începe să se vadă Prutul, îți dai seama că sunt, cum zicea cu ironie amară un bădrăgean, „două sate din două state". Am crescut cu sârma ghimpată în fundul grădinii. Comuniștii sovietici ne explicau că sârma aceasta a pus-o „armata eliberatoare", ca să nu dea „dușmanii" năvală peste noi. Nu era prea greu să înțelegi, încă în copilărie, că „eliberatorii", dacă nu se întorc de unde au venit, sunt, de fapt, ocupanți. Asta e lecția pe care am însușit-o, la Bădragi, de la Învățătorul Prut. Zic „Bădragi" și aud… „dragi". Da, asta mă cheamă, în primul rând, acasă: oamenii dragi. Oamenii dragi și amintirile frumoase.

- Moldovenii plecați la munci în Europa, mulți de tot, reprezintă cei mai buni cititori ai noștri. Oare i-am pierdut sau ei mai caută cărțile scriitorilor moldoveni?

- Dragă Gheorghe, am avut norocul și onoarea să particip la câteva întâlniri cu conaționalii noștri stabiliți în diferite țări europene. Cea din 4 aprilie 2015, la Faro, Portugalia, m-a impresionat în mod deosebit, vezi că țin minte bine și data. Am cunoscut multă lume

frumoasă. Recunosc, am lăcrimat de bucurie, când am văzut acolo, la „capătul lumii", atâția copii încântători de-ai basarabenilor noștri, care s-au născut și au crescut în Portugalia, și recitau poezii și cântau românește. Sunt niște oameni minunați. Nu cred că i-am pierdut, dar, de uitat, i-am cam uitat. Oamenii de cultură sunt așteptați acolo oricând, cu drag. Cărțile noastre le sunt de mare folos, dar ajung destul de greu la ei. Desigur, lucrurile acestea (dar și multe altele care țin de viața diasporei) nu se pot rezolva fără suportul financiar al statului. Cu regret, oficialitățile noastre își amintesc de ai noștri, cei risipiți prin toată Europa, numai în campaniile electorale.

Basarabenii pe care i-am cunoscut în străinătate m-au făcut să cred că una din calitățile lor deosebite este caracterul, darul de a transforma greutățile și suferința în frumusețe sufletească, darul de a preface – prin respectul pentru țara care i-a adoptat, prin neuitarea rădăcinilor, a limbii, istoriei și obiceiurilor strămoșești – deci, darul de a preface străinătatea în acasă. Nu-i este dat oricui să aibă această calitate. O au numai oamenii cu suflet puternic, mare, cald, generos…

- De peste un sfert de secol tot luptăm pentru a apăra limba română și istoria noastră adevărată în stânga Prutului, pentru a reveni în matricea neamului românesc, dar politicul și geopoliticul fac praf din toate aceste strădanii. Noul șef al statului, Igor Dodon, chiar din primele zile de la investire în funcție, a început să-și bată joc de cele mai sfinte lucruri ale basarabenilor. Oare, în acest sens, Republica Moldova devine un „cimitir al marilor iluzii"?

- Sper din tot sufletul că nu va trece prea mult timp și o bună parte din acei care au votat cu Dodon își vor da seama că este cea mai proastă alegere pe care o puteau face. S-ar putea întâmpla să se trezească chiar și unii dintre acei care s-au lăsat convinși de o „pollitrovkă"… Toate mișcările de până acum ale acestui pretins politician sunt făcute cu un singur picior – stângul. Clovnerii politice. Acest personaj de tristă faimă îmi amintește de cuvintele unui copil care, fiind întrebat cum înțelege el sensul cuvântului „îngâmfat", a răspuns – foarte inspirat, foarte exact – că „îngâmfatul este un om mămăligă care se crede cozonac". Igor Dodon este, temporar, șeful statului, nu însă și șeful Istoriei. Istoria merge înainte, nu are nevoie de opinia lui Dodon, ea știe că suntem români, că vorbim românește, că re-Unirea este iminentă.

- Arcadie Suceveanu, colegul de verbe și proverbe, spunea că poetul Vasile Romanciuc, „în funcție de stări și situații, știe să preschimbe mierea în trotil, să poarte când flori și când fulgere la butonieră". Credeți că poeții basarabeni ar mai putea să declanșeze proteste sociale prin poezie?

- Nu știu… Cu certitudine, însă, poezia poate trezi suflete și conștiințe… Iar de aici până la „proteste sociale" distanța nu e foarte lungă.

- Grigore Vieru, în poezia „Poetul", pe care v-a dedicat-o, spunea: „Poate că, într-adevăr, poetul / Știe cu îngerii a conversa". Dacă ați putea conversa cu îngerii, ce i-ați ruga să facă pentru basarabeni?

- I-aș ruga să ne dea mai multă înțelepciune. În rest, trebuie să ne descurcăm singuri. Nu le putem cere îngerilor să se implice în politică.

Gheorghe BUDEANU

APELE VII (II)

Deşi era târziu, noaptea nu dorea să vină. Aşteptam să cadă întunericul, însă stâncile de calcar iradiau o lumină bizară, cosmică. Vizavi, pe malul abrupt, cam pe unde s-ar fi aflat mănăstirea săpată în piatră acum o mie de ani, licărea ceva nedesluşit. Nu semăna nici a candelă agățată de zidurile albe şi nici a lumânări pâlpâinde. Peisajul lua nuanțe fantasmagorice şi intra în alte dimensiuni şi culori decât cele naturale. Noaptea părea şi prezentă, şi absentă. Nistrul nu mai avea nimic comun cu o apă trecătoare: începusem să am senzația că alături nu râul curge, ci însuşi timpul îşi poartă respirația peste veşnicia locului şi aduce la suprafață, din adâncuri necunoscute, destinul acestui pământ. Fără să vreau, începusem să văd ceea ce ani în şir ne fusese ascuns cu străşnicie – un film total interzis. Incredibil, dar totuşi, filmul exista! Nu fusese ars definitiv şi spulberat în cele patru zări. Imagini clare se perindau în lumina de lună, derulând o Basarabie răstignită, deportată, înfometată, părăsită, uitată, schimbată, trunchiată...

Mănăstirea rupestră de la Leadova în reconstrucție, anul 2016

Încercam să evit gândurile, imaginile și întrebările, care îmi dădeau târcoale, încercam să evadez din starea care devenea tot mai dominantă și mă apropia de linia roșie a interdicțiilor ideologice, a subiectelor tabu. Mă temeam să gândesc liber, să recunosc că împreună cu peste patru milioane de moldoveni, trăiesc din minciună, din propagandă, din miturile grețoase inventate la Kremlin despre originea noastră, despre aspirațiile seculare și rugămințile fierbinți ale moldovenilor de a fi luați sub aripa salvatoare a „fratelui mai mare", mă simțeam mic și fricos că nu am îndrăzneala să mă opun, să țip în gura mare, să nu permit să mă scuipe la fiecare oră radioul, televiziunea, partidul și academia, să nu mă oblige la serviciu să scriu neadevăruri, să elogiez monștrii și colaboraționiștii, care ne-au adus „eliberarea" și fericirea. Luna care ieșea din apele Nistrului, căci întreaga linie de sus a defileului, împreună cu astrul strălucitor și cerul înstelat se oglindeau perfect în râu, mă îndemna să fug de frământările lăuntrice, să deschid ochii, să văd cât de miraculoase și de fascinante sunt natura și creația divină. Zadarnic! Peste peisajul neobișnuit și întinderea dominată de o tăcere minerală, neliniștile mele și întrebările nechemate deveneau și mai insistente.

După ce ne-au smuls din vatră și ne-au transformat în cobai, ce mai vor să facă din noi, ce planuri ascunse au mai pus la cale? La Moscova se face mare vâlvă, secretarul general ne îndeamnă să fim sinceri, să vorbim deschis, să spunem adevărul, să nu ascundem realitățile, dar totuși, ce dorește cu adevărat Gorbaciov de la supușii săi? Comunism cu față umană? „Glasnosti"? Cu ce scop? Să afle ce gândesc și ce cred oamenii, ca să umple iarăși Siberia cu ei? Până unde vrea el să ajungă cu „glasnosti"-ul? Ca în 1956, un mic dezgheț, de ochii lumii, pentru a salva împărăția, partidul și ideologia? Ne va lăsa „KGB"-ul în libertate, dacă îl credem pe Gorbaciov și, de exemplu, publicăm opera politică a lui Eminescu? Sau începem să vorbim sincer despre problemele noastre naționale, despre îndobitocirea și rusificarea masivă a băștinașilor, despre limba noastră pe cale de dispariție împreună cu tot neamul moldovenilor? Or, e un pretext, o capcană pentru a ne înghiți definitiv? Sau, poate e un ultim semn de a sparge poarta închisorii și a ne salva ființa națională? Au mai rămas oameni în Moldova care să se jertfească pentru drepturile noastre? Cum să-i găsim și să-i adunăm împreună? Ne va duce capul să profităm de pretinsa transparență gorbaciovistă pentru a ridica moldovenii în picioare?

Întrebările fără răspuns se înmulțeau și se pierdeau în noapte ca și scânteile de la focul de tabără. Mă simțeam răvășit și singur de tot. Ca să mă liniștesc, am coborât încet în Nistru și, spre surprinderea mea, intrasem în apele vii ale unui neam viguros de milioane de suflete, care îmi dădeau puteri să văd dincolo de vremelnicia unor mari nedreptăți și să cred în dreptatea lui Dumnezeu.

Răsăritul soarelui ne prinde trecând râul. Până la sosirea vaporașului, am decis să ne cățărăm pe stâncile în care stă pitită mănăstirea rupestră. O cărăușă săpată în piatră ne duce spre înălțimile cerului până ajungem la o prăpastie peste care se întinde un pod arcuit, medieval, și fără de care nu ai nici o șansă să ajungi la mănăstire. Colega mea Tatiana îmi spune că a mai trecut pe aici, împreună cu cercetătoarea Vera Nemțeanu, de la care a auzit că podul ar fi fost construit de daci sau de romani, că în arhivele de la Kamenița, Odesa și Kiev se află mărturii deosebite despre mănăstirea rupestră de la Leadova, leagăn al misionarilor și sihaștrilor din secolul X. Se spune, că sfântul Antonie, cel care a întemeiat celebra Pecerska Lavra din Kiev, mai întâi, s-a rugat ani în șir în grotele Nistrului, a săpat altare în stâncile de la Leadova și Bacota, apoi a dus cuvântul divin pe malurile Niprului, la Kiev. Trecem podul. Aici întâlnim un bătrân senin, nins de ani, la chip leit Lev Tolstoi în ultimii ani de viață. Fără teamă și ură în glas, îi numește pe comuniști antihriști și ne arată spre vârful stâncii: - Uitați-vă sus,- ne spune într-o moldovenească amestecată,- acolo se afla o biserică cu turn mare, la care venea lume de pe lume. Eram copil și țin minte șiragurile de credincioși. În 1930 bolșevicii au aruncat-o în aer. Au distrus cu dinamită și trecerea spre mănăstirea din stâncă, însă oamenii au continuat să vină încoace până în anii `60. Acum e batjocură mare. Niște nenorociți au jefuit mănăstirea și au aruncat iconostasul afară.

Cuvintele bătrânului se adeveresc. Obiecte de cult, steaguri bisericești, cărți rupte, icoane sparte, sfeșnice, iconostasul stau azvârlite pe marginea prăpastiei. Ne revoltăm cu toții, fiecare în limba lui. Rătăcim prin chiliile devastate și descoperim alături de o boltă uriașă săpată în calcar, inscripția: monument istoric din secolul X cu valoare de unicat în sud-estul URSS. Este ocrotit de stat. Parodie curată. Ce ocrotire? Vandalism, nu altceva. Putea un regim ateist să aibă o atitudine pioasă față de monumentele religioase? Desigur că nu, fiindcă vandalismul venea chiar de la cei care declarau că ocrotesc prin lege moștenirea trecutului.

De la înălțime se observă imensitatea hidrocentralei de la Novodnestrovsk. Auzisem că sovieticii au experimentat o variantă nouă de hidrocentrală bazată pe acumulări enorme de apă. Abia acum aveam se aflu de la Roman Didula că noul experiment a îngropat sub ape peste 50 (!) de sate din ținutul Hotin, Podolia, Bucovina cu tot cu case, cu cimitire, cu drumuri. Țăranii au fost transferați la blocuri în orașele unde nu-și puteau găsi astâmpăr și serviciu. Nu puțini își pierdeau mințile, apucau drumurile, iar unii își puneau capăt zilelor. Hidrocentrala de la Novodnestrovsk a perturbat regiuni întregi din Ucraina Apuseană. Autoritățile afirmă că dezechilibrul social nu a afectat cu nimic echilibrul ecologic al Nistrului. O poveste născocită de mitologii sovietici pentru a perpetua starea de șerbie și indiferență a populației.

- Este atât de greu să smulgi o mărturisire adevărată de la savanții ucraineni, - se plânge Igor Pușcari - încât te întrebi, dacă, în genere, avem oameni de știință capabili să-ți furnizeze o informație corectă.

Pe atunci nu aveam nici o dovadă că Nistrul era grav bolnav și agoniza, mai ales, după catastrofa de la Sterbnic din 1983. Nu știam că bazinul râului în regiunile Lvov, Ivano-Francovsk, Ternopol, Cernăuți e împânzit de întreprinderi chimice foarte poluante și nici că în zona apuseană funcționează o întreagă infrastructură industrială și militară ce deversează zilnic cantități incontrolabile de toxine în apele fluviului. Pe atunci nu dețineam nici un fel de date despre „contribuția" Moldovei la degradarea Nistrului. În acele momente, ochiul nostru se desfăta cu priveliștile paradisiace din preajma Naslavcei, alergam nesățurați de frumusețe prin cele „33 de vaduri-cascade" ale râulețului Chisărău și priveam cu uimire de copil acea carte necunoscută pe care Nistrul ne-o deschidea ca pe o mare taină.

La 10 dimineața sosi „vaporașul". Căpitanul Nicolae Tatarciuc din Otaci ne salută marinărește, spunându-ne că are misiunea să ne însoțească până la Soroca.

Alecu RENIȚĂ

Leadova. Fotografii după 30 de ani, 2016

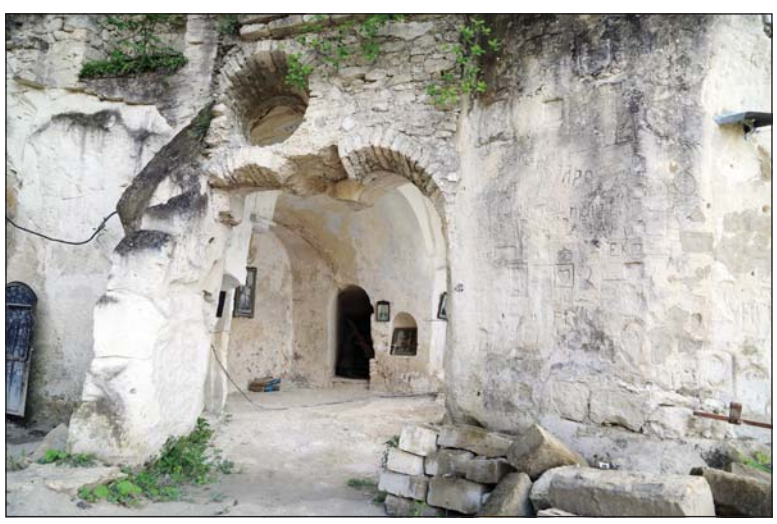

Ciorbă a la grec

Ingrediente: *1 kg pulpe și piept de pui, 4 l apă, 80 gr orez, 3 gălbenușuri, 100 ml smântână, 2 cepe medii, 2 morcovi medii, 2 felii țelină, 1 rădăcină pătrunjel, 1 rădăcină păstârnac, 1 lămâie, 2 linguri pătrunjel tocat, sare.*

Mod de preparare: Se spală pieptul și pulpele de pui și apoi se taie în bucăți potrivite. Se pune o oală cu apă pe foc și când aceasta începe să fiarbă, se adaugă bucățile de pui în oală. Se opăresc cca 30 de secunde, apoi se scot din oală, se spală și se pun într-o oală curată în care se adaugă 3 l de apă rece. Se pune supa la fiert, pe foc mic.

Se curăță, spală și șterg legumele și se toacă în cubulețe mici rădăcina de pătrunjel, morcovii și păstârnacul (ceapa se curăță, se crestează la capete, dar se lasă întreagă). Legumele tocate și ceapa întreagă se pun în oală.

Se lasă supa, pe foc mic, acoperită parțial, până când carnea de pui este complet pătrunsă. Ceapa se scoate din ciorbă și se aruncă. Carnea fiartă se scoate din oală, se îndepărtează pielița, dacă este prezentă, și se desface în fâșii. Se pune carnea în ciorbă, se adaugă orezul și sare după gust. Se mai lasă câteva clocote până fierbe orezul.

Pește cu legume la cuptor

Ingrediente: *10 bucăți a câte 200-250 grame file de crap (sau oricare alt pește), 4 linguri de ulei, 2 cepe, 2 căței de usturoi, 1 ardei roșu, 1-2 morcovi, o țelină mică (sau 1-2 tije de țelină), 400 gr de roșii în bulion (roșiile și sucul), 200 ml de vin alb, 3-4 linguri de făină, piper negru boabe, piper negru măcinat, foi de dafin, verdeață tocată pentru presărat (pătrunjel și cimbru, după preferințe), sare.*

Mod de preparare: Bucățile de pește se săreaza și se piperează, apoi se dau prin făină. Se încing într-o tigaie 3 linguri de ulei și peștele se rumenește pe ambele părți. Odată rumenit, peștele se scoate din tigaie și se păstrează deoparte.

În aceeași tigaie, fără a o spăla, se adaugă restul de ulei, apoi ceapa, țelina tocate mărunt, usturoiul zdrobit și ardeiul tăiat fâșiuțe. Se călesc până încep să se înmoaie, amestecând constant, apoi se adaugă și morcovii curățați și tăiați rondele. Se mai pun 2-3 linguri de vin și se înăbușă legumele timp de 5-6 minute. Se ia de pe foc tigaia cu legume și se sărează și piperează după gust.

Într-o tavă adâncă, potrivită pentru cuptor și de dimensiuni adecvate cantității de pește ce urmează să se pregătească, se așează toate legumele. Deasupra se așează bucățile de pește, se toarnă sucul de roșii, iar roșiile se toacă mărunt și se distribuie deasupra peștelui. Se toarnă restul de vin în tavă. Se adaugă boabele de piper (se poate și boia de ardei), frunzele de dafin rupte în bucăți și câteva rămurele de cimbru. Tava se acoperă foarte bine (cu capac sau cu folie de aluminiu) și se dă la cuptorul preîncălzit la 190 de grade Celsius pentru 45 de minute. După trecerea acestui timp, se îndepărtează capacul și se mai lasă în cuptor până când se rumenește preparatul deasupra. Se servește peștele cald, presărat cu verdeață tocată, alături de o porție de legume din tavă, cu mămăligă sau cartofi natur (sau ce garnitură îi place fiecăruia). Opțional, se poate stropi cu mujdei.

Salată de varză albă cu nuci şi stafide

Ingrediente: *0,5 kg varză albă, 3 linguri cu miez de nucă, o lingură stafide, 200 gr smântână, 1-2 lingurițe zeamă de lămâie, busuioc, verdeață, piper, sare.*

Mod de preparare: Se îndepărtează frunzele de la suprafață, se spală varza cu apă rece, se șterge cu un prosop curat și se taie fideluță. Se freacă cu sare, se lasă circa 30 de minute șă se înmoaie și se pune într-o salatieră împreună cu stafidele și miezul de nucă, trecut prin mașina de tocat. Se prepară sosul din smântână, zeamă de lămâie, sare, piper și busuioc și se toarnă peste salată. Se decorează cu verdeață tocată mărunt sau cu frunze întregi de pătrunjel verde și felii de ardei gras roșu.

Plăcintă cu spanac, brânză şi orez

Ingrediente:- **Pentru foi:** *-1/2 kg făină, o lingură ulei (măsline sau floarea-soarelui), o lingură oțet, o lingură sare, apă cât cuprinde.* - **Pentru umplutură:** *- 1kg brânză, 1 kg spanac, o ceașcă cu orez, un ou bătut pentru uns, o ceapă, un pic de vegeta, mărar, piper, sare.*

Mod de preparare:

Umplutura: Se călește ceapa, se adaugă spanacul, care a fost fiert, scurs și tocat, se pune cca o cană apă și se adaugă orezul. Se lasă la fiert, după care la răcit. Dupa ce s-a racit definitiv, se adaugă brânza, dată pe răzătoare, mărar, piper, sare.

Foile: Se amestecă toate ingredientele, se formează un aluat consistent care se împarte în două, pentru 2 foi.

Într-o tavă rotundă, pe care am tapetat-o, se pune prima foaie, umplutura, a 2-a foaie și se unge cu ou.

Se dă la cuptor pentru cca 30-40 minunte, la 180 grade.

PE PERVAZUL CU FLORI

Ficus elastica

Ficus Elastica Robusta este o plantă decorativă prin frunzele mari și lucioase ce decorează bine spațiile cu lumină multă.

Amplasare

Ficus Elastica Robusta iubește lumina, preferă o expoziție estică sau sudică. Vara trebuie protejat de razele puternice ale soarelui. Numărul frunzelor scade cu până la 40% în condiții de umbră comparativ cu un spațiu bine luminat. Temperatura optimă pentru o bună dezvoltare se situează între 18-20°C vara și min. 12-13°C iarna.

Udare şi hrănire

Se udă la 7-10 zile astfel încât solul să fie reavăn spre uscat între două udări. Ambientul trebuie menținut umed prin stropiri regulate cu apă, iar în perioadele foarte călduroase chiar prin stropiri zilnice. Pentru asigurarea necesarului de umiditate atmosferică, ghiveciul poate fi așezat pe o farfurie cu pietriș ud. Fertilizarea se face o dată sau de două ori pe lună, cu fertilizanți cu o concentrație mai ridicată de azot.

Elemente decorative

Ficus Elastica Robusta este o plantă decorativă prin frunzele foarte mari, de formă ovală, cu marginea dreaptă. Frunza este netedă, de culoare verde închis, ușor roșcat, iar nervurile pronunțate au o culoare mai deschisă.

Pericole

Dăunători- păianjenul roșu și păduchii lânoși, se vor face 2-3 tratamente cu acaricide sau insecticide la interval de 7-10 zile.

Boli- pătarea brună și neagră, antracnoza, alternarioza - se fac tratamente cu fungicide.

Înnegrirea, uscarea și căderea frunzelor este datorată umidității prea mari în pământ, oscilațiilor mari de temperatură și curenților de aer, temperaturii scăzute și luminii reduse iarna.

Corectarea înălțimii și lărgimii plantei, precum și stimularea ramificării, se fac prin tăieri executate primăvara în luna martie. Pentru a conduce coroana se va face tăierea deasupra unei frunze îndreptată spre direcția în care vrem să crească o nouă ramură.

Important:

Ștergerea frunzelor de praf cu un burete sau o cârpă umezită este o lucrare ce nu trebuie neglijată. Seva (latexul) plantei poate fi iritantă pentru piele. În cazul apariției acestuia este bine să fie șters rapid cu o cârpă umedă, deoarece pătează.

Lacul de unghii: întrebuinţări neobişnuite

Dacă până acum foloseai lacul de unghii doar pentru a avea o manichiură îngrijită şi aranjată în fiecare zi, este timpul să afli că acest mic accesoriu de înfrumusețare mai are şi alte întrebuințări ceva mai neobişnuite.

1. Lacul de unghii fixează pietricelele bijuteriilor

Dacă vrei să îți protejezi bijuteriile cu pietricele și să nu cadă prea repede, apelează cu încredere la un lac de unghii transparent. Aplicat într-un singur strat, acesta va proteja bijuteriile și le va păstra strălucirea pentru mai mult timp.

2. Împiedică ruperea dresurilor cu firul tras

Dacă ți se întâmplă să ți se ducă firul dresurilor și ai descoperit asta atât de repede încât să nu fie vizibil, ia repede o ojă transparentă și aplică-o exact în locurile în care se duce firul dresului. Acest lucru va împiedica deteriorarea dresurilor.

3. Colorează cheile

Dacă ai prea multe chei și nu reușești niciodată să o nimerești pe cea de care ai nevoie, colorează partea de sus cu ajutorul lacurilor de unghii colorate. Îți va fi mult mai ușor să le identifici.

4. Lacul de unghii te ajută să lipești plicurile

Dacă nu vrei să folosești tradiționala metodă în care cel mai bun adeziv era propria salivă, lacul de unghii este un înlocuitor excelent.

5. Îndepărtează negii

Negii sunt foarte inestetici mai ales când sunt în locuri vizibile și sunt și foarte greu de îndepărtat. Dacă îl acoperi cu lac de unghii transparent ar trebui să dispară într-o săptămână și să te ferească de infecții.

6. Acoperă zgârieturile de pe mașini

Se întâmplă adesea să îți găsești mașina zgâriată în parcare sau să reușești chiar tu să faci acest lucru din neatenție. Ia un lac de unghii în culoarea mașinii tale și acoperă zgârieturile.

7. Lacul de unghii ajută persoanele în stare de leșin

Le ajută să își revină mult mai repede dacă simt mirosul lacului de unghii și inhalează vaporii emiși.

8. Netezește umerașele

Umerașele vechi de lemn sunt foarte frumoase și foarte rezistente însă în timp se pot deteriora și ne pot agăța hainele. Pentru a evita acest lucru ne putem folosi fără nicio problemă de un lac de unghii în zonele cu probleme.

9. Împiedică ruginirea metalului

Și aici mă refer la recipientele de metal din baie și bucătărie unde adesea sunt aburi și umezeala persistă. Pentru a împiedica ruginirea tubului de fixativ sau a altor astfel de lucruri poți apela la un strat de lac de unghii transparent aplicat pe fundul acestor recipiente și problema este rezolvată.

10. Întărește un nod

Croitoria nu este pentru oricine, dar poți să te folosești de câteva trucuri ca să pari o croitoreasă desăvârșită. De exemplu: ca să întărești un nod și să fii sigură că nu se mai desface, aplică un pic de ojă transparentă peste el.

11. Lacul de unghii împiedică deteriorarea plăcuțelor de lemn

Dacă ești o persoană foarte organizată și ai tendința de a pune plăcuțe în loc de etichete le poți acoperi cu un strat mai gros de lac de unghii pentru a evita deteriorarea acestora.

12. Îndepărtează zgârieturile de pe podea

Și aici mă refer la podeaua din lemn care se zgârie în momentul în care sare stratul de lac protector sau în momentul în care nu suntem atenți. Totul se rezolvă cu un lac de unghii transparent aplicat pe zgârietură.

13. Repară un colț de oglindă spart

Dacă ai o oglindă care s-a ciobit și vrei să fii sigură că nu se sparge mai rău, aplică în locul respectiv un lac de unghii transparent.

14. Lacul de unghii vindecă înțepăturile țânțarilor

Dacă ești un magnet pentru țânțari, ar fi bine să ai un lac de unghii transparent la îndemână. Acoperă fiecare înțepătură cu o picătură de lac de unghii și senzația de mâncărime va dispărea imediat și se vor vindeca mult mai repede.

15. Previne deșirarea materialelor textile

Se întâmplă adesea că atunci când cumpărăm material textil să se deșire din cauza tăieturilor sau a materialului propriu zis. Un pic de lac de unghii transparent aplicat la capete ne ajută să evităm astfel de neplăceri.

Regulile de aur ale bunicii

(despre congelarea alimentelor)

Nu e chiar așa de simplu cum pare! Ca să-și păstreze valorile nutritive și prospețimea, alimentele trebuie congelate după reguli... de fier. Altfel riscul e mare: să mâncăm „mortăciuni", fie ele legume, fructe sau carne.

Cum se îngheață fructele și legumele

* *Fasolea verde, varza, morcovii, conopida, gulii-le, spanacul, merele și perele* trebuie fierte înainte de congelare. Se pune apă ușor sărată la fiert, se scufundă alimentele în ea trei minute, apoi se clătesc cu apă cât mai rece (de la gheață). În felul acesta, spațiile de aer din legume și fructe se îngustează, oxidarea din timpul congelării încetinește, iar acțiunea bacteriilor scade.

* *Salata verde, castraveții și strugurii* nu pot fi, din păcate, înghețați. Conțin prea multă apă și se transformă în terci. La fel se întâmplă și cu căpșunile, care își pierd forma și se înmoaie prin înghețare, fiind bune doar de pus în brânza de vaci, creme și spume dulci.

Cum se îngheață carnea și peștele

Sunt făcute să reziste prin înghețare. Vitaminele și mineralele nu se pierd la congelare îndelungată. Doar gustul și consistența au de suferit, datorită proceselor petrecute în proteine și grăsimi. Pentru că oxigenul participă la deprecierea alimentelor, e bine ca ele să fie împachetate cât mai strâns și uniform. Dacă regula nu este respectată, apar acele urâte porțiuni de carne înghețată, decolorată și uscată, care nu mai primește apă, nici la înmuiere și nici la gătit. În general, carnea slabă rezistă mai mult și mai bine la înghețat decât carnea grasă. La fel și carnea animalelor tinere, față de cele bătrâne.

* *Mâncăruri gătite.* Se pot congela? Bineînțeles! Cu condiția să fie bine răcite înainte de a le băga la congelator. Vasele trebuie să fie umplute până la maximum doi centimetri sub margine, pentru că lichidele cresc în volum când îngheață.

* *Sosurile pregătite cu ouă, unt sau smântână* nu pot fi congelate. Când sunt dezghețate se taie.

* *Torturile cu fructe și prăjiturile umplute* nu se pot înghețа. Se înmoaie prea tare și-și pierd și gustul.

Dezghețarea alimentelor

* *Legumele congelate* se dezgheață cel mai bine în apă clocotită. Timpul lor de fierbere este cu o treime mai scurt decât al legumelor proaspete.

* *Carnea și peștele congelat în bucăți întregi* trebuie dezghețate încet și complet, înainte de a fi gătite. Cel mai bine e să fie lăsate peste noapte în frigider. Bucățile mici pot fi gătite direct, fără dezghețare.

* *Alimentele gătite* trebuie și ele dezghețate în frigider, altfel își pierd aroma.

* *Fructele congelate,* extrem de sensibile, trebuie dezghețate în cuptorul cu microunde, la temperatura camerei sau în frigider.

Dintre toate religiile, cea mai frumoasă este mama. Grigore Vieru

Beneficiile miraculoase ale hreanului asupra sănătății

Denumirea sa ştiinţifică este Armoracia rusticana, şi este o rudă foarte apropiată a verzei şi a conopidei, dar şi a muştarului. Hreanul este folosit ca remediu natural încă din preistorie, aşa cum o arată descoperirile arheologice făcute în Europa. Dacii preţuiau şi ei hreanul foarte mult... În medicina populară românească, hreanul este recomandat în peste o sută de afecţiuni, cele mai multe dintre ele fiind de natură infecţioasă şi fiind specifice sezonului rece.

Cum se administrează hreanul

Salată de hrean

Metoda de obținere este destul de simplă: trei-șase rădăcini de hrean se spală, se curăță bine și se dau prin răzătoare. Peste ele se adaugă o sfeclă roșie fiartă și dată, de asemenea, prin răzătoare. Cele două legume se amestecă foarte bine, adăugându-se apoi sare, ulei și oțet după gust. Se adaugă și puțină miere, după care se amestecă bine și se pun într-un borcan închis ermetic, cu capac. Salata de hrean și sfeclă se poate păstra la frigider, fără probleme, vreme de două săptămâni, timp în care își va conserva proprietățile terapeutice.

Vin tonic cu hrean

Într-un litru de vin roșu, natural, se pun 15 linguri de hrean dat prin răzătoarea fină. Se astupă sticla și se lasă la macerat conținutul vreme de 8-9 zile, după care se filtrează. Se administrează 3-4 linguri de vin, pentru îmbunătățirea digestiei, pentru stimularea și reglarea activității cardiace, contra anemiei și pentru prevenirea litiazei renale. Pe termen lung, acest vin cu hrean este și un tonic sexual și un afrodisiac foarte puternic.

Siropul de hrean

Se dă prin răzătoare o rădăcină de hrean, se adaugă 4 linguri de miere, se amestecă bine și se lasă 20-30 de minute la macerat. Se strecoară, presând conținutul cu un tifon. Se obține siropul crud. Resturile care rămân în tifon se pun la fiert cu puțină apă (cât să le acopere). După fierbere, se strecoară prin presare, se lasă să se răcească, apoi se amestecă împreună cu siropul crud. Se iau trei linguri pe zi. Recomandări: astm, bronșită cronică, afecțiuni ale căilor respiratorii medii și inferioare, în general.

Cataplasme cu hrean

Varianta 1: Se dă hreanul prin răzătoarea mică, după care se învelește în tifon și se pune pe locul afectat. Se ține până când apare senzația de arsură, după care se îndepărtează. Este aplicația externă cu efectul cel mai puternic, dar este destul de dură, așa încât adesea este preferată o variantă mai blândă.

Varianta 2: Mai întâi, se obține făina de hrean din rădăcinile tăiate cubulețe și uscate pe calorifer sau în apropierea unei surse de căldură. Atunci când se elimină complet apa și devin uscate ca iasca, aceste cubulețe se macină cu râșnița electrică de cafea, obținându-se un praf alb, cu efecte puternic iritative: făina de hrean. Se pun într-un vas 2 linguri din această făină și 2 linguri de făină de semințe de in, se adaugă apă și se amestecă foarte bine, până când se formează o pastă. Se învelește în tifon și se aplică pe locul afectat vreme de o oră.

Tratamente cu hrean

Boală canceroasă – un studiu făcut la Universitatea Illinois, Statele Unite, arată că administrarea zilnică de hrean crește rezistența organismului uman la boala canceroasă, atât în ce privește prevenirea îmbolnăvirii, cât și la tratamentul bolii deja instalate. Pacienții cu tumori cu diferite localizări prezintă o mai bună vitalitate, evoluția bolii este încetinită, celelalte tratamente – fie ele naturale sau alopate – sunt potențate de către acest super-aliment. Se administrează, în mod special, salata de sfeclă cu hrean, minimum 50 gr pe zi.

Infecții urinare (cistită), infecții renale – 50 gr de hrean proaspăt, ingerate pe parcursul unei zile, atacă bacteriile parazite din rinichi, vezică și de pe traiectul urinar, distrugându-le. Tratamentul este de durată (minimum 21 de zile) și se asociază cu oricare altă formă de tratament cu antibiotice, naturale sau de sinteză.

Retenție de lichide – Consumul regulat de hrean, mai ales în orele după amiezii, este un foarte bun diuretic, foarte util celor care au tenul, mâinile sau picioarele umflate din cauza retenției de apă.

Tuse de diverse etiologii – se iau 5-6 lingurițe pe zi de sirop de hrean, care se înghite încet, lăsându-l să acționeze la nivelul gâtului și al arborelui bronșic. Suplimentar, se consumă salata de hrean cu sfeclă roșie, câte 50 de grame, de două ori pe zi.

Bronșită cronică și acută – se consumă zilnic 4-10 lingurițe de hrean ras, simplu sau în salata cu sfeclă roșie, al cărei mod de preparare l-am prezentat mai sus. Suplimentar, se pun seara cataplasme cu hrean pe zona toracelui. Hreanul are efecte antibiotice puternice, expectorante și bronhodilatatoare.

Polipi uretrali – se iau de trei ori pe zi câte trei lingurițe de suc de hrean, dizolvate într-un pahar de apă. Administrarea se face pe stomacul gol, în cure de trei luni, urmate de alte trei luni de pauză. În paralel, se va ține un regim alimentar alcalin, cu foarte multe zarzavaturi și legume verzi, fără carne, și cu cât mai puține proteine animale.

Anemie la adulți – se consumă câte 15-20 de lingurițe de salată de hrean cu sfeclă roșie pe zi. Hreanul conține mici cantități de fier, dar cel mai important rol al său este optimizarea digestiei și a metabolismului, așa încât fierul prezent în celelalte alimente să poată fi asimilat de către organism.

Inapetență, anemie la copii – se consumă cel puțin o dată pe zi o salată obținută din hrean ras fin (1-2 lingurițe), măr cu tot cu coajă (2 lingurițe), sfeclă roșie (1-2 linguri) și morcov (1-2 linguri). Această mini-cură se ține minimum o lună, fiind recomandată cu precădere pe perioada iernii și la trecerea de la sezonul rece la cel cald.

Reumatism, gută – într-o cană de lapte cald se pun 1-2 lingurițe de suc de hrean. Acest preparat se bea pe stomacul gol, de 1-2 ori pe zi. Un tratament durează minimum trei săptămâni, având efecte antiinflamatoare și detoxifiante.

Sinuzită, rinită – iată cel mai puternic și rapid remediu contra acestor afecțiuni, preluat din medicina populară românească: într-o basma de culoare roșie (așa cere tradiția!) se pun 2 lingurițe de hrean ras. Se aplică pe zona frunții, atât timp cât este suportată, având grijă să nu apară arsura pe piele. Nasul se desfundă aproape instantaneu și încep să fie eliminate secreții din abundență, curățindu-se astfel căile respiratorii superioare. Se recomandă să se facă acest tratament, cu efecte extrem de rapide, câte patru-cinci zile la rând. Dacă aveți pielea prea sensibilă și nu suportați hreanul aplicat direct, este suficient să inspirați, cât mai aproape de nas, vaporii emanați de rădăcina proaspăt rasă.

Dureri articulare – pe zona afectată se aplică o cataplasmă cu hrean crud, atât timp cât nu apare senzația de arsură. Suplimentar, după îndepărtarea cataplasmei, se poate aplica un unguent camforat.

Paralizie facială – se aplică pe obraz, de două ori pe zi, o cataplasmă cu făină de hrean și in, obținută după rețeta de mai sus. Peste compresă se pune un nailon și se ține o sticlă cu apă caldă, așa încât să se obțină o ușoară hipertermie locală. Fiecare aplicație nu va dura la început mai mult de 1 minut, ajungându-se într-o săptămână la 10-15 minute, cu grijă pentru ca pielea sensibilă a obrazului să nu fie lezată.

Rețetă cu hrean pentru bolile de plămâni

Se spală foarte bine 12 ouă, apoi se pun într-un vas, cu coajă cu tot, și se țin timp de 12 ore în suc natural de lămâie (trebuie să le acopere). Se scot ouăle din sucul de lămâie, se sparg și se bat bine, după care se pun din nou în vasul cu suc de lămâie, în care se mai adaugă 1 kg de hrean curățat de coajă și dat pe răzătoare, 1 litru de țuică naturală tare (palincă de prune), 1 kg de miere. Amestecul se ține la macerat într-un borcan, vreme de nouă zile, după care se iau zilnic, după mesele principale, 1-3 linguri. Este o rețetă folosită în special contra pneumoniilor recidivante, a bronșitelor cronice și a tuberculozei pulmonare. Pe lângă efectele puternic antibiotice ale hreanului, acest preparat este și un puternic vitaminizant și remineralizant, precum și un redutabil stimulent imunitar.

Precauții şi contraindicații

Intern, hreanul se administrează cu prudență persoanelor cu colon iritabil sau care suferă de colită de fermentație. Abuzul de hrean în alimentație duce la deranjamente digestive și tulburări nervoase. Extern, mai ales sub formă de cataplasmă, hreanul va fi folosit cu prudență de către persoanele care au pielea sensibilă, alergică.

Cristian VLAD

Sursa: Formula AS

REVISTA SCRISORILOR DE SĂNĂTATE

„De ce îmi amorțesc mâinile în timpul somnului?”

„Mă trezesc brusc uneori din somn cu o senzație neobișnuită. Am mâinile amorțite și lipsite de putere. E ceva grav?” – ne întreabă *Ramona Ch.* din *Vulcănești.*

Dragă Ramona! Îți putem spune că nu e foarte grav, dar nici lipsit de importanță. Cârceii sau amorțeala mânilor se întâmplă din mai multe cauze – ai dormit într-o poziție nepotrivită, care ți-a blocat circulația sângelui, ai solicitat mâinile pe parcursul zilei, efectuând anumite activități manuale, precum tehnoredactarea, cusutul, folosirea foarfecelor, a diferitelor unelte.

Lipsa vitaminei B în organism din cauza alimentării neadecvate ar putea fi la fel un motiv. Kilogramele în plus, dar și lipsa mișcării, care favorizează reținerea apei în organism și provoacă umflarea mâinilor și picioarelor, duc la furnicături și amorțeală, mai ales noaptea, când circulația sângelui este afectată, creând o presiune și un mare disconfort.

Nu dispera, însă, și dacă cu adevărat ai nevoie de ajutor, îți putem sugera câteva sfaturi:

- Înainte de a merge la culcare, bea o lingură de ulei din semințe de in. Potrivit mai multor studii, uleiul de in este un antiinflamator eficient care acționează cu precădere asupra extremităților corpului, ameliorând senzația pe care o ai când mâinile îți amorțesc.

- Afundă-ți mâinile în chiuveta cu apă proaspătă. Dacă adaugi câteva cuburi de gheață, remediul va fi și mai eficient. Acesta va ameliora presiunea, inflamația din jurul nervilor și durerea. Fă acest lucru înainte de a merge la culcare și vei observa că te vei odihni mai bine.

- Elimină sarea și băuturile acidulate din alimentație. Aceste produse accentuează durerea și inflamațiile. Este bine să le eviți, mai ales dacă îți amorțesc mâinile.

- Hidratează-te bine, bea cel puțin doi litri de apă pe zi. Ai putea, de exemplu, să prepari o băutură pe bază de anghinare, cu efecte diuretice și dezintoxicante, ce previne retenția de apă. Tot ce trebuie să faci este să fierbi în apă câteva anghinare, iar apoi să le strecori. Amestecă lichidul obținut cu sucul de la jumătate de lămâie.

- Este important să incluzi vitamina B în alimentație. Carnea de ton, cartofii, bananele și toate legumele verzi conțin această vitamină indispensabilă pentru organism. În plus, poți găsi la farmacie sau la alte magazine cu produse de sănătate suplimente de vitamina B care vin în completarea dietei alimentare și te fac mai sănătos.

- Dacă desfășori frecvent activități manuale care te obligă să-ți folosești mâinile sau încheieturile pentru mai multe ore, folosește o bandă elastică pentru încheietura mâinii. Aceasta va exercita o presiune suficientă pentru a proteja nervii și încheieturile și pentru a preveni suprasolicitarea lor.

„Am o problemă delicată”

„Am o problemă serioasă de care mi-i foarte rușine să vorbesc. Mă tem să-i spun mamei, dar și la medic să mă duc. Sunt o adolescentă de 16 ani. Am mulți prieteni de idei și interese, dar nu unul cu care aș fi avut relații intime. Mai pe scurt, am reținere de ciclu aproape o lună și nu știu care ar fi motivul. Sunt foarte îngrijorată.Vă rog, ajutați-mă!” – ne scrie *Ruxandra U.* din *Dondușeni.*

Nimic nu provoacă o teamă mai mare în inima oricărei femei, dar mai ales, adolescente, decât gândul că ar fi însărcinată, dacă are o menstruație întârziată. Cu excepția, când aceasta încearcă să conceapă un copil.

Motive, însă, sunt mai multe pentru care menstruația ta nu a apărut la timp:

1. Stresul, care scade producția de hormoni în organism;
2. Bolile neașteptate;
3. Modificările în program, mai ales dacă începi să lucrezi noaptea în loc de zi sau viceversa;
4. Medicamentele noi, pe care ai început să le iai pentru anumite afecțiuni;
5. Kilogramele în plus schimbă ciclurile hormonale;
6. Kilogramele în minus;
7. Calculele greșite, mai ales când ai ciclurile menstruale neregulate (foarte des întâlnite la adolescente);
8. Sarcina.

Mai există și alte motive, dar care nu sunt valabile pentru vârsta ta. Gândește-te care ar fi unul din aceste motive. Dacă stai la îndoială, depășește frica și mergi la doctor. Pentru siguranță, și pentru ca să stai mai liniștită.

Clubul dietelor de slăbit

Dieta supercharge

Dieta promite să te scape de trei kilograme în primele două săptămâni.

Alimentele permise sunt: carnea de vită, laptele degresat, carnea de curcan și pui, ouă, fructe de mare, cafea neîndulcită.

Meniu

Mic dejun

– Cafea sau ceai, un ou fiert, un iaurt slab, un fruct.

– Omletă dintr-un ou întreg, trei albușuri, o lingură de brânză, 300 mililitri de suc proaspăt de mere sau grapefruit, trei linguri salată de fructe, un pahar de iaurt și un pahar cu lapte.

– Două ouă prăjite și o felie pâine integrală cu unt.

– Un iaurt simplu, 100 de grame de fructe de pădure și o linguriță de miere.

Prânz

– O cutie mică de ton în apă, salată verde, o banană și un iaurt.

– 100 gr brânză de vaci, amestec de fructe de pădure, o banană, o piersică și un mango.

– Un piept de pui făcut la grătar, salată de legume la alegere cu oțet și un măr.

– 300 mililitri de supă de broccoli sau spanac, o chiflă cu unt și un măr.

– Salată Caesar din 70 gr de pui, un ou fiert tare, o lingură crutoane, o lingură de parmezan, o lingură de dressing Caesar.

Cină

– 180 gr de somon la grătar, legume preparate la aburi, opt căpșuni și o lingură cu smântână.

– 200 gr de friptură cu două linguri legume mediteraneene și un măr copt umplut cu stafide.

– Omletă spaniolă din trei ouă, piper, ciuperci, ceapă, mazăre, salată verde și salată de fructe ca desert.

– Salată de pui Waldorf din 100 gr de pui tăiat cubulețe, șase nuci, o jumătate de avocado, o lingură de maioneză și trei linguri salată de fructe.

Gustări: un ou, o felie de pâine prăjită, trei nuci de Brazilia, un iaurt sau o banană.

Șamponul cu zahăr tratează afecțiunile scalpului

Cercetătorii italieni au ajuns la concluzia că dacă adaugi zahăr în șampon, o serie de afecțiuni ale scalpului vor dispărea.

În contact cu pielea, zahărul devine o dulce plăcere. Zahărul exfoliază mai bine ca orice aliment, iar cercetările recente făcute în domeniul cosmeticii arată că și părul îți va mulțumi dacă îl îndulcești puțin. Zahărul exfoliază scalpul eliminând celulele moarte sau bolnave de la baza firului de păr. Una din bolile scalpului, neurodermita, poate fi prevenită prin spălarea părului cu șampon cu zahăr.

Cele mai cunoscute afecțiuni ale scalpului

Neurodermita se caracterizează prin mâncărimi excesive și prurit. O altă afecțiune a scalpului este *tinea capitis*. Această infecție fungică se caracterizează prin formarea unor zone descuamate și a unor formațiuni nodulare roșii în zona scalpului. Persoanele care au această problemă medicală pot sângera la o scărpinare insistentă. La fel precum în cazul neurodermitei, se pot forma pungi de puroi și piele uscată.

Tot ce trebuie să faci pentru a preveni aceste boli ale scalpului este să pui o linguriță de zahăr în șamponul tău preferat. Șamponul se aplică pe părul umed, iar frecarea durează aproximativ 3 minute. Este bine ca părul să fie hidratat cu ceai de mușețel după o spălare cu șampon cu zahăr pentru a preveni posibilele senzații de iritare ulterioare. Există persoane care sunt alergice la zahăr, cărora nu le face bine contactul cu acest aliment dulce.

De asemenea, adăugarea zahărului în șampon ajută la combaterea mătreții și redă strălucirea firelor de păr. Firele devin mai rezistente, iar căderea părului va fi istorie cu acest tratament inedit.

Și bărbații vor să fie atractivi

În general, dermatologii din ziua de azi sunt de acord asupra faptului că bărbații trebuie să înceapă imediat după 30 de ani folosirea produselor de tipul „anti-age", cu scopul de a preveni îmbătrânirea prematură a pielii, mai ales în cazul persoanelor care, indiferent de motive, se expun excesiv la soare. Iată câteva dintre subtilitățile cosmetice recomandate de specialiști:

* Hidratarea și hrănirea zilnică a pielii, cu o cremă de zi adaptată fiecărui tip de epidermă.

* Masarea zilnică a pungilor de sub ochi cu palmele, timp de cel puțin un minut, pentru a relaxa pielea, știut fiind că bărbații sunt mai predispuși la cearcăne, decât femeile.

* Bărbații care se rad zilnic au nevoie de circa două gomaje pe săptămână, mai ales în zonele nerase, deoarece rasul zilnic, chiar dacă reprezintă o „agresiune" împotriva pielii, stimulează, totuși, epiderma, motiv pentru care, în timp, apar diferențe estetice notabile între zonele rase și cele „odihnite".

* Pentru a evita o piele cu strălucire „uleioasă", care nu le place bărbaților, se pot folosi gelurile de curățare din gama celor care fac spumă abundentă, fiind recomandate trei spălări pe față, zilnic, ceea ce asigură îndepărtarea secrețiilor glandelor sebacee.

* Indiferent dacă bărbații se rad dimineața sau seara, îndeletnicirea trebuie practicată numai după baie sau duș, căci porii se deschid la apă caldă. Și mai există un amănunt extrem de important, ignorat de majoritatea bărbaților! Cel mai bine ar fi ca rasul să se facă după orice masă, și nu înainte, indiferent de orele zilei, căci masticația din timpul meselor vascularizează abundent pielea feței și o face vulnerabilă micilor sângerări.

* Pentru majoritatea bărbaților, after-shave-ul este cel mai important produs cosmetic masculin, căci efectele sale se văd, se miros și se simt cel mai mult timp, după ras. Infuzat cu parfum „de firmă", efectul său trebuie să se simtă toată ziua sau întreaga seară. Singura problemă este că after-shave-ul conține alcool, un ingredient pe care cosmeticienii îl consideră un dușman al pielii.

Stofe la modă

Tweed

Alături de stofele de postav, cashmere și de lână, tweed-ul a devenit cel mai popular material utilizat la coaserea paltoanelor, la fel cum sunt și carourile. Un palton din tweed poate fi asortat cu piele, blană și alte stofe „călduroase". De asemenea, acesta se privește minunat cu o fustă sau pantaloni din tweed. Mulți designeri au prezentat look-uri complete din tweed, destul de stilate și practice.

Palton din piele

Al doilea material după popularitate și un obiect pentru experimente a devenit pielea naturală. Verde, roșie, albastră, lăcuită sau netedă, cu imitarea pielii de reptilă… un palton din piele arată fabulos în absolut orice culoare și textură. În ciuda multitudinii de nuanțe minunate, nimeni nu a interzis să vă opriți alegerea la culorile negru conservativ și bej neutru.

Finisaj din blană

Paltonul cu elemente din blană face parte din lista must have pentru sezonul toamnă-iarnă 2016-2017. Acesta nu este atât de călduros precum o haină din blană, însă este perfect pentru iarnă.

Dacă un guler sau manșetele din blană sunt un element obișnuit, atunci mânecile din blană sunt ceva cu totul deosebit. Important este ca blana să nu fie în constrast cu culoarea de bază a paltonului.

Texturi metalizate

În ultimul timp, este observată tendința la tot ce strălucește, iar în acest sezon, această modă a ajuns și la paltoane. Suprafețe lucioase, elemente irizante, piese cu nuanțe de metalic - astfel arată paltoanele din viitor. Concluzia este următoarea: în acest sezon, va trebui să ne înarmăm cu răbdare și să trecem metalicul din categoria „evenimente speciale" în categoria „look-uri casual".

Capă stilată, trenci în carouri, palton clasic până la pământ sau geacă-palton cu puf – acestea sunt modelele din care vom alege în acest sezon de iarnă. Chiar și cea mai răsfățată fashionistă își va putea reînnoi garderoba după propriul gust.

ÎNTÂMPLĂRI ADEVĂRATE

Surori de cruce, surori de sânge

Am întâlnit mame care au câte o droaie de copii şi refuză categoric să dea spre adopţie măcar unul, chiar şi rudelor apropiate. Cunosc familii care au înfiat copii, chiar având-i pe ai lor şi n-au făcut niciodată diferenţă dintre ei.

Nu-mi pot imagina, însă, şi nici într-un fel, explica, ce-i în inima şi sufletul unei mame, care îşi abandonează conştient pruncul nou-născut la voia întâmplării, atunci când el are cea mai mare nevoie de ea. Nu intră în capul meu nicidecum câtă nesimţire are o mamă, care îşi caută copilul abandonat cândva şi dat uitării, pentru ca s-o ajute acum, când are ea nevoie...

Paraschiva MĂMĂLIGĂ

Chiar dacă omătul era până la genunchi și gerul pătrundea în oase, Gelu și Anastasia erau în culmea fericirii. Nu le păsa nici de frigul de afară, nici de incomoditățile pe care le-au creat părinților. Căci cu mulți ani în urmă nunțile la țară se făceau în corturi ori în casă. Era început de februarie, iarna încă își făcea de cap. Ar fi putut aștepta până în primăvară, dar... Anastasia era deja însărcinată și până în primăvară mai era timp. Așa că părinții n-au avut încotro decât să accepte situația, cu toate că nu prea le era pe plac nici ginerică. Tasea era unicul copil al familiei Badici, o iubeau ca pe ochii din cap și îi satisfăceau toate mofturile. Căsătoria a fost tot un moft. Nu avea încă optsprezece ani împliniți. Andrei și Vasilița, părinții ei, își doreau ca fata lor să aibă măcar o mică profesie, să nu muncească ca și ei pământul, din greu. Anastasia considera atunci că măritișul e cea mai mare performanță a ei.

Au rămas să locuiască la părinți. Viață fără de responsabilitate, griji și probleme. Când s-a născut Vlăduța, buneii nu-și mai încăpeau de bucurie. Toată atenția și toată dragostea îi erau acordate numai ei. Când a mai crescut și a început să înțeleagă anumite lucruri, Vlăduța se ținea ca scaiul de fusta bunicii.

Anastasia deprinsese de la maică-sa croitoria și se angajase la atelierul din sat. Gelu făcuse niște cursuri de tractorist și lucra la brigada de tractoare. Pentru un sat pierdut undeva pe malurile Bugului, erau niște oameni așezați și gospodari.

Andrei și Vasilița se ocupau mai mult de gospodărie – creșteau zarzavat, păsări, vite. Așa că aveau treabă anul împrejur. Se duceau la prășit sau târg, Vlăduța mergea cu ei. Era o mare bucurie pentru ea să-și însoțească peste tot bunicii.

Într-o zi de vară, când Vlăduța avea vreo cinci anișori, au mers la pășune să adune fân pentru vite. Cât ei lucrau în sudoarea frunții, nepoțica se juca sub umbra unui copac. Din când în când o mai strigau să vadă dacă e acolo, rugând-o să le aducă plosca cu apă, apoi își vedeau de treaba lor.

Când soarele a început să ardă fără cruțare, buneii au decis să se retragă și ei sub umbra copacilor, să se odihnească un pic până se potolește arșița. Ajunși acolo, și-au dat seama că fetița nu mai e, și nici plosca...

Au alergat imediat spre malul abrupt al râului. Fetița zăcea plină de sânge jos, tocmai pe malul apei, iar plosca era la ceva distanță. Probabil că în mintea ei de copil a vrut să le facă bunicilor o bucurie, să le aducă apă proaspătă, dar... s-a rostogolit de sus printre pietre și mărăciniș.

Au coborât repede pe cărărușa pe care o știau ei, către apă, au luat-o în brațe, încercând să găsească un mijloc de transport pentru a ajunge undeva, la un centru medical. Să telefoneze n-aveau cum, mașină nu au găsit, iar drumul până în sat era lung și anevoios. Speriați, au alergat așa cu fetița în brațe, dar a fost prea târziu. Vlăduța se lovise puternic la cap și suferise un traumatism cranio-cerebral, drept consecință avea o hemoragie puternică. E ceva de groază să trăiești o așa tragedie!

Zguduiți de această dramă, de pierderea ființei atât de dragi lor, dar și împovărați de mustrările de conștiință, bieții bunici credeau că-și pierd mințile. Acest caz dramatic le-a schimbat definitiv viața. Și lor, și Anastasiei. Durerea era mare, fără îndoială. Trebuia fiecare din ei să găsească în sine putere, tărie de caracter, susținere reciprocă, înțelegere, dar au ales altă cale.

Gelu a dat vina pe părinții Anastasiei și a părăsit-o. Anastasia a aruncat săgeți otrăvite tot în direcția părinților, și-a luat lumea în cap și a plecat. Bieții de ei au rămas cu durerea și cu așteptările, că poate, unicul lor copil, Anastasia, îi va înțelege, îi va ierta și se va întoarce acasă.

Acest coșmar i-a apropiat de Dumnezeu, le-a întărit credința și astfel au putut mai ușor să treacă peste suferință. Mergeau în fiecare duminică la biserică, cerându-i lui Dumnezeu iertare, îndurare, dar și putere, sănătate și iluminarea minții pentru ei, dar și pentru Anastasia. Erau convinși că va veni acea zi când fiica lor le va bate la poartă și împreună vor lua viața de la capăt. Cu toate că Anastasia ani la rând nu mai dăduse nici un semn de existență.

Pagini organizate după „Formula AS", „Asul Verde", ziare.com şi alte surse de Paraschiva MĂMĂLIGĂ

În artă ca și în război, trebuie să mergi pe drumul tău ca să învingi. Grigore Vieru

ObiectivEUROPEAN
NR. 5 (29)
EDITOR COORDONATOR: SORINA ȘTEFÂRȚĂ
Supliment editat de Asociația Presei Independente (API) cu sprijinul financiar al National Endowment for Democracy (NED)
National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

Asistență externă pentru o țară modernă

Medicina europeană a trecut Nistrul

Pacienții își așteaptă rândul pentru a fi consultați de medici

Lilia Zaharia,
reporteră „Obiectiv European"

Deja de doi ani, locuitorii din Cocieri, dar și din alte sate ale raionului Dubăsari, nu mai sunt trimiși la instituțiile medicale de la Criuleni sau Chișinău pentru a-și repara dinții sau pentru a efectua un examen de ultrasonografie. Europa a trecut Nistrul și a adus pe malul stâng medicina performantă. Cu banii Băncii Mondiale, a fost construit din temelie Oficiul Medicilor de Familie (OMF) din localitate, iar cu cei oferiți de UE instituția medicală a fost dotată cu echipament modern și cu mobilă.

Mătușa Maria a venit la Cocieri pentru o consultație la medic

Șeful OMF Cocieri verifică lista pacienților înscriși pentru consultații medicale

- În ultimii ani, pentru a readuce lucrătorii medicali în satele din Moldova și a le oferi cetățenilor servicii medicale de calitate, în țara noastră au fost reabilitate centrele de sănătate din circa 80 de localități rurale. Acest lucru a fost posibil datorită Proiectului Servicii de Sănătate și Asistență Socială în Republica Moldova, realizat de Ministerul Sănătății cu sprijinul Băncii Mondiale. Până în prezent, pentru reabilitarea celor circa 80 de centre, au fost alocate 170 de milioane de lei. Cu o suprafață de circa 300 de metri pătrați, centrele corespund standardelor internaționale moderne, valabile pentru instituțiile de asistență medicală primară și sunt dotate cu echipament nou și modern.

În timp ce președintele Igor Dodon îi promite omologului său de la Moscova că va anula Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, pe motiv că semnarea acestui document nu a adus dram de beneficiu țării noastre, mai mulți locuitori din stânga Nistrului simt pe pielea lor sprijinul oferit de partenerii europeni.

Condiții ca în spitalele din marile orașe

De câțiva ani, deși locuiește în satul Corjova, mătușa Maria Coțofan vizitează cu regularitate localitatea Cocieri. Vine aici ori de câte ori organismul îi dă de veste că trebuie să mai consulte un doctor: urcă în transportul public, trece de așa-zisa miliție din Transnistria - militarii ruși ce stau la frontiera dintre Corjova și Cocieri - și ajunge la medic. La cei aproape 77 de ani, ea se bucură că a ajuns măcar la bătrânețe să se trateze în condiții moderne. „Am venit ca medicul să-mi mai scrie niște medicamente. Bogdaproste că, la vârsta asta, pot veni singură, fără să mă aducă cineva. Și nici baston nu port. Anii pe care îi mai am vreau să-i trăiesc pe picioare, să nu zac la pat. Ferească Dumnezeu de boală!", spune mătușa Maria, făcându-și semnul crucii.

Din vorbă în vorbă, aflu că vine la Oficiul Medicilor de Familie de la Cocieri din anul 2014, atunci când noua instituție medicală și-a deschis ușile pentru locuitorii din mai multe localități situate în stânga Nistrului. „Aici sunt condiții ca în spitalele din marile orașe. Au aparate bune, este curat, dar și medicii sunt tare de treabă", adaugă bătrâna.

Instituția medicală din Cocieri are și un salon unde se fac perfuzii

OMF Cocieri a fost deschis în noiembrie 2014. Foto: Ministerul Sănătății

„Atunci era cam sărăcuț..."

Spre deosebire de mătușa Maria, pentru care drumul de la Corjova la Cocieri a devenit o obișnuință, mătușii Eugenia drumul spre poarta instituției medicale îi ia și mai mult timp, și mai multe puteri. Merge încet, se oprește din când în când să-și mai tragă sufletul și să își șteargă bastonul cu o batistă de bumbac - așa e la 80 de ani...

Îmi spune că specialiștii de la Oficiul Medicilor de Familie din Cocieri i-au salvat viața, depistându-i pneumonia bilaterală în faza precoce. „Aveam și înainte un punct medical la noi în Cocieri, dar era așa ca în mai toate satele, cam sărăcuț. Uite acum ce frumos este! Și să știi că aici poți da și analize, așa cum se face la Criuleni", adaugă femeia, în încercarea de a face o comparație între instituția medicală din Cocieri și Spitalul raional din Criuleni, acolo unde a fost internată când se îmbolnăvise.

Investiții de peste șase milioane de lei

Oficiul Medicilor de Familie din Cocieri și-a deschis ușile pentru pacienți în anul 2014. Astăzi, pentru consultații medicale, aici vin nu doar localnicii din Cocieri, dar și locuitori ai altor sate din raion. Alexandru Chirsei, șeful instituției, spune că specialiștii din cadrul Oficiului prestează servicii medicale pentru mai mult de cinci mii de persoane, rezidente ale localităților Cocieri, Corjova, Molovata Nouă, Roghi, Vasilievca, Goian, Țibulăuca, dar și din orașul Dubăsari. Pe lângă consultarea medicului de familiei, pacienții înregistrați la OMF Cocieri beneficiază și de servicii radiologice, stomatologice, de ultrasonografie, de laborator, precum și de săli de triaj.

- OMF Cocieri a fost construit din talpă, cu sprijinul financiar al Băncii Mondiale, în cadrul proiectului „Servicii de Sănătate și Asistență Socială". Costurile totale ale construcției au depășit suma de cinci milioane de lei.
- Și pentru că o instituție medicală, oricât de modern ar fi edificiul, nu poate să funcționeze eficient fără mobilier adecvat și echipament performant, acestea au fost cumpărate cu ajutorul Uniunii Europene și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul Programului „Susținerea Măsurilor de Promovare a Încrederii". Deja de doi ani, Oficiul Medicilor de Familie din Cocieri este dotat cu instalație radiologică, ultrasonograf, laborator clinic și biochimic. Costul utilajului modern a depășit suma de un milion de lei.

Pentru a ajunge la OMF din Cocieri, locuitorii din Corjova trebuie să treacă de filtrul miliției transnistrene

Fotografii: Lilia Zaharia

ObiectivEUROPEAN
NR. 5 (29)
Supliment editat de Asociația Presei Independente (API) cu sprijinul financiar al National Endowment for Democracy (NED)
API
NED National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world

Lupta cu corupția: legislații similare, abordări diferite

Suspendări din funcție în Moldova *vs.* amenzi de milioane de euro în România

Lilia Zaharia,
reporteră „Obiectiv European"

Din dorința de a câștiga, iarăși și iarăși, contracte publice, mulți agenți economici încalcă atât normele sanitare, cât și pe cele ale concurenței loiale. Totodată, legile ce reglementează acest domeniu rămân preponderent niște prevederi teoretice. Prin asta și se explică, bunăoară, faptul că până în prezent nu a fost sancționat vreun agent economic implicat în așa-zisul „scandal al licitațiilor trucate", de acum două luni, când sute de copii de la grădinițele din capitală au fost hrăniți cu produse alterate. Au fost suspendați din funcție doar câțiva angajați din cadrul Direcțiilor municipale de educație. Între timp, în România, agenții economici care au obținut contracte publice prin diferite metode ilegale sunt sancționați cu amenzi solide.

- **Concurență neloială** - orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică.

  (Art. 4, Legea concurenței)

- Consiliul Concurenței din România a sancționat cinci companii producătoare de lactate cu amenzi în valoare totală de 8.591.540 lei (aproximativ 1,9 milioane de euro) pentru trucarea unor licitații organizate în patru județe din țară.

În noiembrie 2016, opinia publică din Moldova a fost bulversată de știrea că, perioade îndelungate, în mai multe grădinițe din municipiul Chișinău au fost livrate produse alimentare alterate. S-a întâmplat în pofida faptului că alimentația copiilor este un domeniu foarte sensibil, respectiv și autoritățile contractante, și agenții economici care aprovizionează grădinițele și școlile cu produse alimentare trebuie să țină cont, înainte de toate, de calitatea produselor și de prețul lor de achiziție. Procurorii au menționat că alimentele ajungeau în instituțiile de învățământ din capitală după ce mai mulți funcționari publici și operatori economici ar fi trucat licitațiile de achiziție a acestora.

Pentru o „simplă" trucare, o „simplă" suspendare

În cele două luni care au trecut de la depistarea neregulilor, funcționarii suspectați că ar fi implicați în trucarea licitațiilor publice au fost suspendați din funcție pe durata anchetei, însă agenții economici nu au fost încă sancționați. Solicitați de „Obiectiv European", reprezentanții Consiliului Concurenței din Moldova - autoritatea publică ce ar trebui să investigheze cazul din perspectiva concurenței neloiale - au spus că, *de facto*, instituția „examinează încălcările legislației în domeniul concurenței atunci când sunt afectate drepturile și interesele întreprinderilor". Totuși, în răspunsul oferit de Consiliu se menționează că el „s-a autosesizat cu privire la licitațiile din capitală și că întreprinde toate măsurile necesare", fără a se specifica însă care sunt acestea.

Amenzi de până la 1,9 milioane de euro în România

Funcționarii de la Chișinău ar putea prelua de la colegii lor bucureșteni bunele practici de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziții publice. Anul trecut, în România, mai mulți agenți economici care au câștigat concursuri publice prin înțelegeri de cartel au fost sancționați cu amenzi solide. În plus, conform legislației europene în domeniu, li s-a interzis participarea, o anumită perioadă, la diferite licitații publice.

Un exemplu este dosarul privind trucarea licitațiilor în Programul „Cornul și laptele". Aici, Consiliul Concurenței din România a sancționat cinci companii producătoare de lactate cu amenzi în valoare totală de 8.591.540 lei (aproximativ 1,9 milioane de euro) pentru trucarea unor licitații organizate în patru județe din țară. Inspectorii au depistat că cele cinci companii au acționat concertat. În cadrul fiecărui concurs public, în etapa de licitație electronică, fiecare ofertant și-a ales loturile pe care au vrut să le câștige, ceilalți ofertanți nelicitând pentru ele. Astfel, au licitat doar pentru loturile pe care știau că le vor câștiga, eliminând concurența. Atunci când a fost anunțată suma amenzilor aplicate celor cinci companii, Bogdan Chirițoiu, președintele Consiliului Concurenței din România, a declarat că o licitație este eficientă din punctul de vedere al prețurilor și al calității bunurilor ofertate numai în condiții de concurență reală.

Legislația europeană, intransigentă față de concurența neloială

În timp ce peste Prut agenții economici care au câștigat prin diferite subterfugii mai multe licitații publice sunt sancționați dur, în Moldova concurența neloială rămâne încă nepedepsită. Acest lucru se întâmplă chiar dacă și legislația din România, dar și cea din Republica Moldova interzice înțelegerile prealabile între agenții economici.

Și legislația Uniunii Europene le interzice întreprinderilor să se înțeleagă, în procesul de licitări publice, cu privire la fixarea prețurilor sau la împărțirea piețelor între ele. Tratatul privind funcționarea UE prevede că întreprinderilor le este interzis să abuzeze de o poziție dominantă pe o anumită piață pentru a elimina concurenți mai mici. La fel, Regulamentul Consiliului Europei privind concentrările economice între întreprinderi nu le permite acestora să fuzioneze (dacă intenționează să participe la un concurs de achiziții publice), cât timp această operațiune le-ar permite să controleze piața. Întreprinderile mari ce activează în mediul de afaceri din UE nu pot fuziona fără aprobare prealabilă din partea Comisiei Europene, chiar dacă au sediul în afara UE.

Integrarea pe scurt

Pensii pentru cei care muncesc legal în Germania

Cetățenii Republicii Moldova, care muncesc sau au muncit legal în Germania, vor beneficia de pensii și de prestații sociale din partea acestui stat. Un acord în acest sens a fost semnat, în ianuarie a.c., între Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, și instituția omoloagă din Germania. Scopul Acordului e să le asigure migranților moldoveni un cadru de garanții de securitate socială.

Conform documentului, cetățenii moldoveni vor beneficia de pensii: pentru limită de vârstă; de urmaș; de dizabilitate determinată de boli obișnuite; de dizabilitate determinată de accidente de muncă și boli profesionale. Totodată, pe perioada de activitate, aceștia vor fi asigurați cu prestații sociale în cazul producerii unui accident de muncă sau al survenirii unei boli profesionale, fie membrii familiei lor vor fi asigurați în caz de deces al întreținătorului.

La stabilirea dreptului la pensie se vor totaliza perioadele de cotizare realizate pe teritoriul ambelor state, iar fiecare stat va aplica legislația națională în domeniu. Și Republica Moldova, și Germania vor calcula și achita pensia doar pentru perioadele de asigurare realizate pe teritoriul propriu, iar pensia va fi transferată persoanei pe teritoriul statului în care acesta domiciliază.

Până în prezent, Republica Moldova a semnat 11 acorduri bilaterale în domeniul securității sociale - cu România, Portugalia, Bulgaria, Luxemburg, Austria, Estonia, Cehia, Polonia, Ungaria, Belgia și Lituania. Acordul cu Germania este al 12-lea la număr, iar documentele similare cu Letonia, Turcia, Israel, Italia și Federația Rusă se află încă la etapa de negociere.

(A. Ș)

Foto: Fotolia

Cooperative energetice:

Idei de afaceri în mediul rural

Cetățenii din mediul rural care folosesc sursele regenerabile de energie s-ar putea asocia și crea afaceri bazate pe consumul și distribuția surplusului de energie generat. Este ideea pe care o promovează AO „Gutta-Club" care, recent, a desfășurat o serie de activități de popularizare a cooperativelor energetice. Potrivit experților, astfel de asocieri funcționează cu succes în Germania, Franța, Suedia, Norvegia, Danemarca etc.

Participanții la prima instruire privind cooperativele energetice

Recent, „Gutta-Club" a finalizat prima etapă a unui proiect menit să dezvolte modele alternative de afaceri pentru energia regenerabilă și eficiența energetică în Moldova. Proiectul, realizat din fonduri UE, cu sprijinul organizației germane „Femeile din Europa pentru un Viitor Comun" (WECF), a adus pentru prima dată în R. Moldova conceptul de cooperativă energetică.

Petru Comarov, expert energetic al AO „Gutta-Club", este de părere că utilizarea surselor de energie regenerabilă va deveni tot mai profitabilă, având în vedere majorarea continuă a tarifelor pentru sursele de energie tradiționale - gaze și electricitate. Este absolut real de folosit pe larg în R. Moldova colectoare solare de apă, de aer, uscătoare pentru fructe, baterii solare etc. Potrivit expertului, experiența arată că și un singur colector este capabil să ofere apă fierbinte unei familii de trei membri, cel puțin din aprilie până în noiembrie. Astfel, un singur colector poate încălzi absolut gratuit aproximativ 10 000 litri de apă la o temperatură de până la 65 de grade. Aceasta este echivalentul încălzirii de 100 de ori a apei până la aceeași temperatură cu un boiler electric de 100 de litri. În zilele însorite de iarnă cu ajutorul colectorului solar apa se încălzește până la temperatura de 25-35 grade, ceea ce contribuie, de asemenea, la economisirea resurselor financiare ale familiei, care va achita o factură mai mică la energie sau gaz.

Din păcate, unitățile comerciale vând extrem de costisitor instalațiile ce folosesc energie din surse regenerabile, ceea ce le fac greu accesibile majorității cetățenilor. Potrivit lui Petru Comarov, sătenii sunt destul de capabili (punct de vedere financiar și tehnic) pentru a face singuri sau în grup aceste instalații. În acest scop, „Gutta-Club" a reușit din 2012 până în prezent să ofere zeci de instruiri pentru asamblarea, instalarea și folosirea cu randament a diferitor tipuri de colectoare solare.

Iurii Leu, coordonator de proiect, AO „Gutta-Club", spune că prin crearea și dezvoltarea cooperativelor energetice și a proiectelor de energie regenerabilă sunt facilitate crearea de noi locuri de muncă, crește independența energetică și importanța economică a regiunilor, se contribuie semnificativ la economia întregii țări. Dar, atât timp cât oamenii nu conștientizează necesitatea de a stabili astfel de cooperative și nu solicită funcționarilor să dezvolte legi adecvate, este problematic ca schimbările să aibă loc.

Astăzi, în Republica Moldova nu există cooperative energetice. „Gutta-Club" a realizat un studiu de fezabilitate, arătând că deși cadrul legal din R. Moldova nu reflectă noțiunea de cooperativă energetică, totuși nu sunt impedimente pentru constituirea unor astfel de asocieri. Cu susținerea proiectului, urmează a fi acordate asistență practică și juridică în crearea unuia sau mai multor cooperative energetice în R. Moldova, bazate pe experiența furnizorilor de servicii existente privind energia din surse regenerabile și eficiență energetică.

Menționăm că până în 2020, Republica Moldova și-a propus sporirea până la 20% a ponderii energiei produse din surse regenerabile în structura totală a consumului energetic.

Delia MORARU

CE NUME PURTĂM

Dr. Maria COSNICEANU

GANGUR, GANGURĂ

Numele *Gangur*, cu varianta *Gangură*, are la bază substantivul *gangur* (cu variantele *grangure, gangur, gangură*), numirea unei păsări cântătoare, migratoare, din neamul mierlei, de culoare galbenă, cu vârfurile aripilor negre, de unde și numirea ei – *gangur* (< latin. *gálgulus* < *gálbulus* „gălbior"). În popor, numirea păsării *gangur* a fost folosită cu sens figurat, fiind atribuită unor persoane importante, care ocupau o poziție socială sau politică înaltă. În istoria Moldovei o personalitate proeminentă cu acest nume a fost „*Radul Gangur* (*Grangur*), pârcălab de Orhei (1455-1493), martor în sfatul domnesc al lui Ștefan cel Mare, spătar (1455-1456), pârcălab de Orhei (1470-1493)". Într-un document de la 1485 se vorbește de ceata boierului *Gangur*, pârcălabul Orheiului, și de rostul ei istoric în această parte a țării, de la marginea sud-estică a ținutului Lăpușna. Ostașii din această ceată făceau slujbe țării prin paza împotriva oștilor leșești și căzăcești, și mai ales împotriva cumplitelor năvăliri ale tătarilor. Pentru aceasta domnitorul le dăruia locuri să-și facă sate și să le stăpânească. Astfel, „satele *Gangura, Răzănii* și *Maluișcenii – Băcioiul* de astăzi – poartă numele ostașilor lui Ștefan cel Mare așezați aici „*ca să fie straje împotriva Tătarilor, așa precum au fost până acum fiind din ceata boerului nostru Gangur*" – relatează A.V. Sava în „Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei", București, 1937, p. XVII, XXIV, 274. După Radul Gangur numai la 1774, în satul Mimoreni (azi Nimoreni), este atestată o persoană cu numele *Nichita Gangură*.

Azi, în republică, cu numele *Gangur* sunt înscrise 99 de persoane, cu numele *Gangură* – 22 de persoane, iar cu forma *Gangura* (pe care o considerăm incorectă) – 83 de persoane.

VODĂ TRECE PESTE TIMP

E greu să crezi că au trecut zece ani de când bardul de la Văleni, Gheorghe Vodă a trecut în cealaltă lume, a Luminii (24.II.2007). Zece ani..., dar parcă ieri ne-am despărțit de Omul-Lumină, Omul-Adevăr, Gheorghe Vodă, născut, după cum scrie în cartea de înregistrări a Bisericii din localitate, pe data de ***15 octombrie 1933, la locuitorul comunei Văleni, Dumitru al lui Crăciun Vodă și legiuita lui soție, Maria Nicolae, ambii de sânge ortodoxă, cununați la biserică, cu prima cununie.*** La 5 noiembrie, același an, 1933, Gheorghe Vodă este botezat de preotul Iacob Lozanovschi, cu cântărețul Procopie Filoti. La botez, în brațe, a fost ținut de o tânără țărancă din Slobozia Mare, anume Teodora, soția lui Gheorghe Ole, căreia, vedeți și Dumneavoastră, îi plăceau numai Gheorghe.

Ca nicăieri în altă parte, la Văleni, ținutul Cahul, memoria Poetului rămâne vie prin ani. Baștina l-a înălțat, baștina l-a chemat mereu, de oriunde, baștina îl are Cetățean de Onoare.

Zicea Poetul: ***Plecat pe drumul vieții, / aș rătăci desprins de lut, / de n-ar fi el, cel fir subțire, / prin inima mea petrecut. // care mă-ntoarnă de oriunde, când mult prea tare l-am întins. / Și vin la dragostea de-acasă / biruitor, și nu învins.*** (Cel fir)

Cu certitudine, Vodă a fost și rămâne un biruitor, care, prin creația sa, cucerește sufletul Neamului, cucerește noi generații. O dovadă e și comemorarea lui în șirul anilor. Iar în decembrie trecut, cu prilejul zilei sale de naștere, în clasa-muzeu „Gheorghe Vodă", întemeiată în cadrul Gimnaziului „Ștefan cel Mare și Sfânt" de neobositul pedagog, Tudor Murjac, a fost dezvelit bustul Poetului.

Dacă ideea de a întemeia muzeul „Gheorghe Vodă", „încărcat" azi de sus până jos cu imaginile bardului și unde se păstrează tocul, călimara, banca Poetului..., aparține dlui Tudor Murjac, un bun prieten și apreciator nepereche al lui Vodă, atunci ideea de a crea și a instala aici bustul lui Gheorghe Vodă îi aparține arhitectului Ion Pascal originar din Zârnești, Cahul. Bucură că sculptorul Grigore Băț a reușit să creeze o admirabilă operă de artă, pe care, cu mărinimie... a donat-o acestui muzeu, satului Văleni, nouă tuturor.

Mărturisesc: am fost unul dintre marii norocoși, care au participat la acest eveniment memorabil în viața culturală a Neamului. Numai Lumină, numai Dragoste, numai Bucurie – toate acestea au pus stăpânire pe inimile noastre, a celor prezenți, veniți să-l omagieze pe Poet, să participe la dezvelirea bustului acestuia.

Emoții dintre cele mai alese au inundat întreaga ființă a organizatorilor, Tudor Murjac, directorul muzeului și prieten foarte apropiat al Poetului, Silvia Știrbeț, primar de Văleni, Nicolae Burcă, directorul gimnaziului..., om de o sensibilitate aparte, modest și cumpătat. Firește, emoțiile celor de casă ne-au fost transmise cu prisosință și nouă, oaspeților. Iar ospitalitatea gazdei, credeți-mă, e demnă de a fi scrisă cu litere de aur în Cartea Neamului. N-am mai văzut, cât am umblat prin lume, așa de mari colaci, *pe roata morii măsurați*, și frumoși ca fața lui Hristos, pe care, cu evlavie și multă dragoste, membrii ansamblului folcloric „Crăițele" i-au oferit oaspeților de onoare. Printre aceștia au fost: mult apreciatul arhitect, Ion Pascal, însoțit aici de bunul său prieten, pictorul și publicistul Sava Calabădău, cunoscutul sculptor Grigore Băț, cel care l-a înveșnicit, și în creația sa pe Vodă al nostru, dr. hab. Vasile Bahnaru, directorul Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, Avram Mecinschi, șeful Direcției Generale Învățământ Cahul,

Sărbătoare la Văleni - fotografie de grup după dezvelirea bustului poetului Gheorghe Vodă

Vasile Malanețchi, directorul general al Muzeului Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu" din Chișinău, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, vălenașul Gioni Nastas, dr. în pedagogie, conferențiar universitar (Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă"), avocatul Tudor Cernenco, un mare admirator a tot ce înseamnă pentru Neam Gheorghe Vodă, subsemnatul, precum și inegalabilul interpret de muzică folk, actorul Mircea Zgherea.

Tudor Murjac „nunul cel mare", cum ar veni, la acea întâlnire de suflet le-a oferit tuturor invitaților posibilitatea de a-și revărsa dragostea față de cel care a fost, este și rămâne prin ani Gheorghe Vodă. Și, rând pe rând, amintirile au prins a curge una mai frumoasă și mai demnă decât alta de neuitare. Deopotrivă recitalul de versuri din creația Poetului, pregătit de atât de frumoșii elevi ai gimnaziului, l-au adus între noi, aici, pe bardul de la Văleni în toată măreția sa. Cu drag și admirație a fost ascultat cum recită, cu deosebită pasiune, din opera lui Vodă și Tudor Murjac, profesorul de limba și literatura română, omul care, până mai ieri, 40 de ani a fost directorul școlii, unde a învățat Poetul.

Pe lângă sentimentele alese față de opera și Omul Gheorghe Vodă, doamna primar Silvia Știrbeț, care pledează mereu pentru înălțarea spiritului românesc, ne-a vorbit și despre un nou proiect ce prevede edificarea unui monument al lui Gheorghe Vodă în inima Vălenilor.

Cei prezenți au vorbit despre Vodă Omul, poetul, cineastul, regizorul de film, filozoful, intelectualul, care a fost un steag al culturii, un militant neobosit pentru renașterea națională a Neamului, un român sadea, promotor activ al valorilor naționale. Prin cuvintele rostite, prin poemele recitate, prin colindele nemaipomenite, prezentate de membrii ansamblului folcloric „Crăițele", cât și prin piesele muzicale, interpretate de faimosul folkist, Mircea Zgherea, a înviat... și, neobișnuit de viu deveni în trăirea noastră comună neuitatul frate al Binelui și Dreptății, neîngenuncheatul Gheorghe Vodă. Totuși, cineva a observat că ar fi fost bucuria noastră și mai mare, dacă ar fi reușit să ajungă la Văleni și redutabilul interpret de muzică ușoară, Ricu Vodă, feciorul Poetului. Dar, din voia Tatălui Ceresc, mai vine o zi, când, prin aportul oamenilor de bună-credință, la Văleni, vatră ce-și duce rânduiala la o depărtare de 154 km de orașul Chișinău, va fi dezvelit un admirabil monument al lui Vodă, înviat în Neuitare...

Azi, trăind aceleași emoții, precum altădată, când ne întâlneam cu Gheorghe Vodă, dornici de a-l asculta, cum să crezi că au trecut deja zece ani, de când bardul de la Văleni a plecat la ceruri..., rămânând tot cu noi.

Ionel CĂPIȚĂ

Colegiul redacțional:

Alecu Reniță (redactor-șef), Lilia Curchi (redactor-șef coordonator), Paraschiva Mămăligă (secretar), Petru Pascaru (designer), Ionel Căpiță, Dinu Rusu, Gheorghe Budeanu, Sorenela Reniță, Silvia Ursul, Sânziana Pop (săptămânalul „Formula AS"), Cristian Lascu („National Geographic" România), Mihai Ogrinji („România Pitorească"), Dan Hazaparu (FDDR), Vasile Șoimaru, Elena Scobioală, Ioana Bobână, Ludmila Hârjău, Lilia Cazacu.

NATURA

Orice articol publicat în revista „NATURA" reflectă punctul de vedere al semnatarului și poate să nu coincidă cu cel al redacției.

Adresa redacției: str. S. Lazo, nr.13, or. Chișinău, 2004, Moldova
tel./fax: 23-71-49
E-mail: natura@natura.md
Pagina WEB: http//www.natura.md
facebook.com/Natura.md

Tipar: Editura „Universul"
Tiraj: 5200 ex. Comanda: 2208

GRIGORE VIERU – POETUL ÎNTREGII ȚĂRI

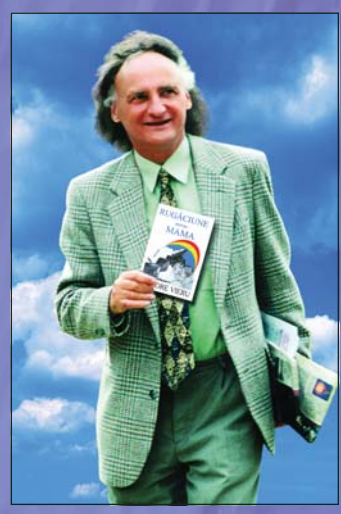

Reaprindeți candela

Reaprindeți candela-n căscioare
Lângă busuiocul cel mereu—
Degerat la mâini și la picioare,
Se întoarce-acasă Dumnezeu.
Doamne Cel din slăvi creștine,
Ce păcate oare-ai săvârșit
Că te-au dus acolo și pe Tine
În Siberii fără de sfârșit ?!
Toate le ierți,
Doamne de Sus,
Cu blândețe măreață,
Chiar și pe cei
Care te-au dus
În Siberii de gheață!
Ninge frigul și pustiul plouă,
Degerată-mi este inima,
Doamne, bine nu ne-a fost nici nouă
Fără sfatul și lumina Ta.
Doamne, intră și-n a mea chilie
Și-amândoi, răniți și înghețați,
Să ne încălzim cu bucurie
Unul lângă altul ca doi frați.
Toate le ierți,
Doamne de Sus,
Cu blândețe măreață
Chiar și pe cei
Care te-au dus
În Siberii de gheață.

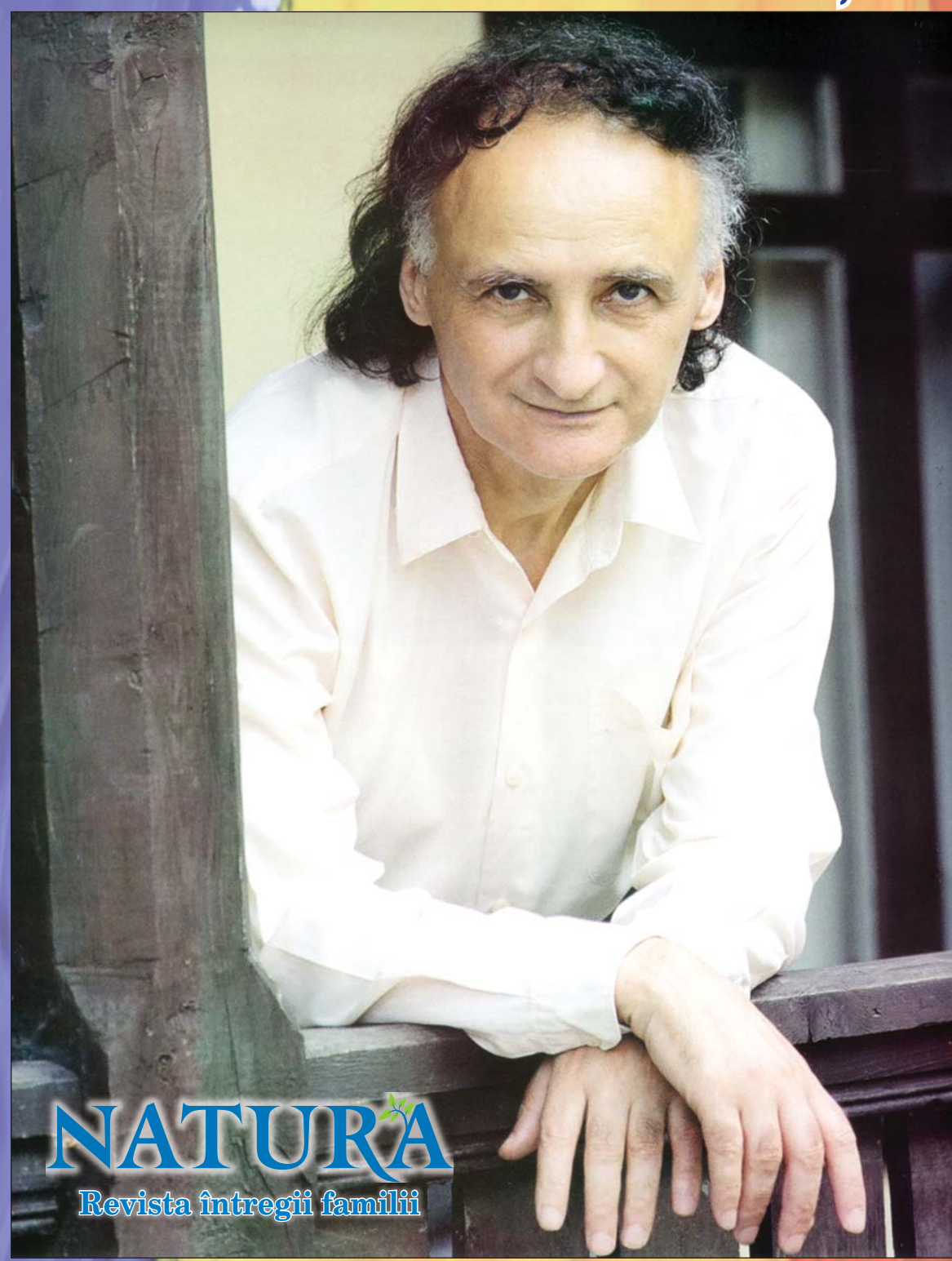

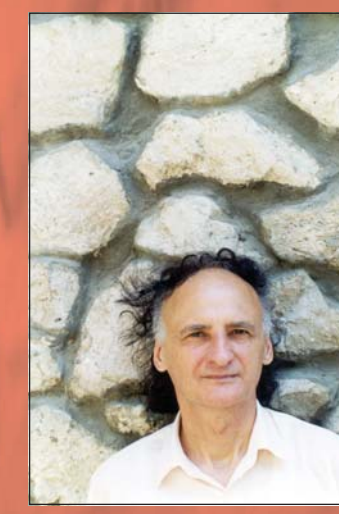

Nu mai e măicuța

Nu mai e măicuța…
Frunzele cobor.
Singurei, copiii
Nu mai pot de dor.
Și-au pornit să cate
Un zugrăvitor,
Care să le-ntoarcă
Pe măicuța lor.
Mari zugravi din lume
Iată c-au venit
Și pe albul casei
O au zugrăvit.
I-au scris ochii, fața,
Părul înflorit.
Numai vorba mamei
Nu au zugrăvit.

Dreapta laudă

Sus ramura bradului,
Jos creanga mărului:
Două brațe
Veșnic spre mine întinse.
Sus steaua,
Jos pâinea:
Doi ochi veșnic deschiși
Ca ochii tăi, mamă.

Maestrul Grigore Vieru era un oaspete des la revista NATURA

Legământ

Știu, cândva, la miez de noapte
Ori la răsărit de Soare,
Stinge-mi-s-or ochii mie
Tot deasupra cărții Sale.

Am s-ajung atunce, poate
La mijlocul ei aproape
Ci să nu închideți cartea
Ca pe recile-mi pleoape.

S-o lăsați așa, deschisă,
Ca băiatul meu, ori fata
Să citească mai departe
Ce n-a dovedit nici tata.

Iar de n-au s-auză dânșii
Al străvechii slove bucium
Așezați-mi-o ca pernă
Cu toți codrii ei în zbucium.

Poezia lui Grigore Vieru a făcut mai mult pentru unitatea națională a tuturor românilor decât toți politicienii și decât toate armatele la un loc. Și pentru că unitatea națională nu este pe de-a-ntregul realizată, Vieru e o rană, iar poezia lui e o dramă.

Adrian PĂUNESCU

Grigore Vieru este poetul acestei triste comete pre nume Basarabia. El și-a cucerit dreptul de a fi numit poet național, poetul întregii Țări. Cărțile sala au trecut Prutul devenind o permanență vibrantă în casele românilor, iar Albinuța sa polenizează cu hărnicie florile românismului zburând pe deasupra sârmei ghimpate.

Ion UNGUREANU

Cine dorește să afle ce au pățit românii din Basarabia în perioada în care s-au aflat sub stăpânire sovietică trebuie să citească studii de istorie. Cine dorește însă să afle ce au simțit românii din Basarabia în aceeași perioadă trebuie să citească poezia lui Grigore Vieru.

Alex ȘTEFĂNESCU

ISSN 1857-2677
9 771857 267700